Ахикары хабар

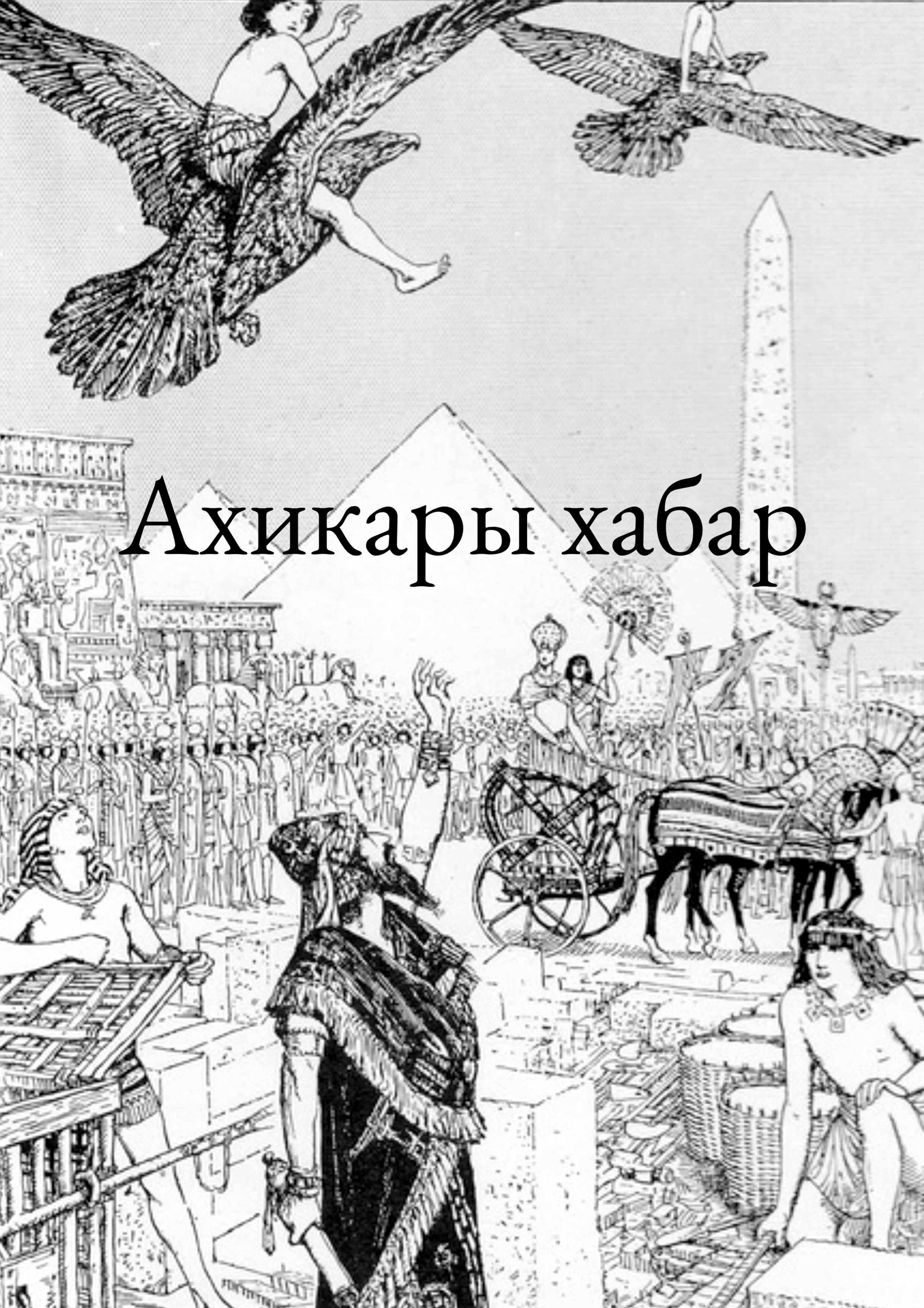

БАЦÆУÆН

«Ахикары аргъауы» ис адæймаджы хъуыды æмæ зонды рагондæр равзæрдтæй иу. Йæ æндæвдад ис бирæ адæмы таурæгъты фæрцы, уыцы нымæцы Хъуыраны, Зæронд æмæ Ног Фæдзæхстыты.

Тревейы (Германи) цы мозаикæ ссардтой, уым дунейы зондджынты æхсæн æвдыст æрцыд Ахикары фæлгонц. Мæнæ йæ хуызджын аргъау.

Ацы хабары датæ уыд хъæлдзæг ныхасы темæ. Ахуыргæндтæ йæ æппынфæстаг ныффыстой Фыццаг æнусы, куы сбæлвырд кодтой рæдыд фыццаг хабарæй, кæцы ссардтой арамейаг папирус нæ эрæйы агъоммæ 500 азы Слоны хæлддзæгты æхсæн.

Аргъау, бæрæг у, æмæ у аивадон æмæ истори нæу. Æцæгæй та, чиныгкæсæгæн йæ бон у йемæ базонгæ уæвын «Аравиаг æхсæвты» æфтауцджын сыфтæй. Уый у диссаджы фыст, æмæ йæ радзырд, кæцы йедзаг у архайдæй, интригæйæ æмæ нарæг лидзæнæй, йæ хъус дары фæстагмæ. Æрхъуыдыйы сæрибардзинад у фыссæджы зынаргъдæр исбон.

Фыст дих кæны цыппар хайыл: (1) Радзырд; 2) Ахуырад (диссаджы Æмбисæндты рад); 3) Египетмæ балц; 4) Æмбисондтæ кæнæ æмбисæндтæ (кæцытæй Ахикар кæронмæ ахæццæ кæны йæ рæдыд фыдыфсымæры фырты ахуырад).

1-АГ СÆР

Ассирийы стыр визир Ахикарæн ис 60 усы, фæлæ йын лæппу нæ уыдзæн. Уымæ гæсгæ йæ фыдыфсымæры хъомыл кæны. Уый йæ æххæст кæны зонд æмæ зоныдзинæдтæй фылдæр дзул æмæ донæй.

1 Зондджын Хайкъары хабар, паддзах Сеннахиримы визир, æмæ Зондджын Хайкъары хойы фырт Наданы тыххæй.

2 Ассирийы æмæ Ниневийы паддзах Сархадумы фырт Сеннахиримы рæстæджы уыди визир, зондджын лæг, йæ ном — Хайкар + , æмæ уыд паддзах Сеннахиримы визир + .

3 Уымæн уыдис хорз, амонд æмæ бирæ мулк, уыдис дæсны, зондджын, философ, зонындзинæдтæй, хъуыдытæй æмæ хицауиуæгадæй, æмæ йын æрхаста ссæдз сылгоймаджы, æмæ дзы алкæмæн дæр сарæзта мæсыг.

4 Фæлæ йын сывæллон нæ уыди. уыцы сылгоймæгтæй, кæцытæ гæнæн ис æмæ уой йæ бындар.

5 Æмæ уый тыххæй тынг хъыг кодта, æмæ иу бон æрæмбырд кодта стъалыдæсныты, ахуыргæндты æмæ кæлæнгæнджыты æмæ сын бамбарын кодта, цы уавæры ис, уый æмæ йын æнæзæнæг кæй у, уый.

6 Æмæ йын уыдон загътой: „Ацу, хуыцæуттæн нывонд æрхæсс æмæ сын балæгъстæ кæн, цæмæй дын лæппу раттой“.

7 Иосиф ын куыд загътой, афтæ бакодта æмæ нывæндтæ æрхаста мæнгхуыцæуттæн + , лæгъстæ сын кодта æмæ сын лæгъстæ кодта + .

8 Фæлæ йын уыдон иу ныхас дæр нæ радтой. Æмæ ацыд хъыг æмæ æнкъардæй, йæ зæрдæйы рыстæй ацыд.

9 Æмæ фæстæмæ æрыздæхт Иунæг Стыр Хуыцаумæ æмæ бауæндыд, йæ зæрдæйы судзгæйæ Йын лæгъстæ кодта: „О Иунæг Стыр Хуыцау, арв æмæ зæхх Сфæлдисæг, æппæт сфæлдисæг!

10 Курæг дæ кæнын, ратт мын лæппу, цæмæй мын йæ ныфс уа, цæмæй мæ дзæбæхдзинады рæстæджы уа, мæ цæстытæ мын æрæхгæна æмæ мæ баныгæна».

11 Уæд æм фехъуыст хъæлæс: „Фыццаджыдæр дæ зæрдæ нывæфтыд дзуæрттæм куы æрхастаис æмæ сын нывæндтæ куы хастай, уæд цæрæнбонты æнæзæнæг уыдзынæ.

12 Фæлæ дæ хойы фырт Наданы акæн æмæ йæ дæхицæн хъæбул скæн, дæ ахуыр æмæ дæ хорз хъомылад ын бацамон, æмæ дæ куы амæлай, уæд дæ баныгæндзæн».

13 Æмæ уый фæстæ ракуырдта йæ хойы фырт Наданы + , гыццыл дзидзидарæг чи уыди, уый + . Æмæ йæ радта аст хъомылгæнæгмæ, цæмæй йæ дзидзидарой æмæ йæ хъомыл кæной.

14 Схъомыл æй кодтой хæрзад хæринæгтæй, фæлмæн ахуырæй, æфсæйнаг дарæсæй, сырх æмæ сырх дарæсæй. Æмæ æрбадт æфсæйнаг дивантыл.

15 Æмæ Надан куы сыстыр æмæ бæрзонд кедры хуызæн куы цыд, уæд ын ахуыр кодта хорз æгъдау, фыссын, наукæ æмæ философи.

16 Бирæ бонты фæстæ паддзах Сеннахирим æркаст Хайкармæ æмæ федта, тынг кæй базæронд, æмæ йын загъта.

17 — О, мæ кадджын хæлар, дæсны, æууæнкджын, зондджын, губернатор, мæ секретарь, мæ визир, мæ канцлер æмæ директор; æцæгæйдæр, ды тынг базæронд дæ æмæ азтæй уæззау дæ; æмæ дæ ацæуын ацы дунейæ хъуамæ уа хæстæг.

18 Зæгъ-ма мын, дæу фæстæ мын бынат кæмæн уыдзæн». Æмæ йын Хайкъар загъта: «О мæ буц хицау, дæ сæр æнустæм цæрæд! Мæ хойы фырт Надан ис, Мæ хъæбул æй фæкодтон.

19 Æз æй схъомыл кодтон æмæ йын мæ зонд æмæ мæ зонындзинæдтæ бацамыдтон“.

20 Æмæ йын паддзах загъта: „Хайкъар! æрбакæн æй мæ размæ, цæмæй йæ фенон, æмæ йæ кæд æмбæлон ссарон, уæд æй дæ бынаты æрæвæр; æмæ ды ацæудзынæ дæ фæндагыл, цæмæй æрулæфай æмæ дæ царды иннæ хай адджын æнцойадæй ацæрай».

21 Уæд Хайкъар ацыд æмæ Наданæн йæ хойы фырты равдыста. Æмæ йын кад кодта æмæ йын йæ цæст бауарзта тых æмæ кад.

22 Æмæ йæм бакаст æмæ йыл дисы бафтыд æмæ йыл цин кодта æмæ загъта Хайкъарæн: «Ай дæ фырт у, Хайкъар? Кувын, цæмæй йæ Хуыцау бахъахъхъæна.

Ӕмӕ мын ӕмӕ мӕ фыд Сархадумӕн куыд лӕггад кодтай, афтӕ мын дӕ лӕппу дӕр лӕггад кӕнӕд ӕмӕ мын мӕ хӕстӕ, мӕ хъуагдзинӕдтӕ ӕмӕ мӕ хъуыддӕгтӕ ӕххӕст кӕнӕд, цӕмӕй йын кад кӕнон ӕмӕ йӕ дӕу тыххӕй тыхджын кӕнон».
23 Ӕмӕ Хайкар паддзахӕн бакуывта ӕмӕ йын загъта: „Мӕ буц хицау, паддзах, дӕ сӕр ӕнустӕм цӕрӕг уӕд! Ӕз дӕуӕй курын, цӕмӕй мӕ лӕппу Наданӕн фӕразон уай ӕмӕ йын йӕ рӕдыдтытӕ ныббарай, цӕмӕй дын куыд ӕмбӕлы, афтӕ лӕггад кӕна».
24 Уӕд ын паддзах ард бахордта, йӕ уарзон адӕмӕй йӕ кӕй сӕвӕрдзӕн, йе 'мбӕлтты 'хсӕн та йӕ тыхджындӕр кӕй уыдзӕн, стӕй йӕ фарсмӕ кӕй уыдзӕн ӕппӕт кад ӕмӕ кад + . Ӕмӕ йын йӕ къухтӕ ныхъхъӕбыс кодта ӕмӕ йын хӕрзбон загъта.
25 Ӕмӕ Наданы бацахста + . йемӕ йӕ хойы фырт ӕрбадын кодта ӕмӕ йӕ ӕхсӕвӕй-бонӕй ахуыр кодта, цалынмӕ йӕ дзул ӕмӕ донӕй фылдӕр зонд ӕмӕ зонындзинӕдтӕй нӕ бафснайдта, уӕдмӕ.

2-АГ СӔР

Рагон заманты "Мӕгуыр Ричарды альманах". Адӕймаджы уагахасты ӕнӕмӕлгӕ фӕдзӕхстытӕ ӕхцайы, сылгоймӕгты, дарӕсы, хъуыддаджы, хӕлӕртты тыххӕй. Уӕлдай цымыдисагдӕр ӕмбисӕндтӕ сты 12, 17, 23, 37, 45, 47 стихты. Абар 63 стих абоны цинизмӕй иуӕй-иутимӕ.
1 Афтӕ йӕ ахуыр кодта: „О, мӕ хъӕбул! хъус мӕ ныхас ӕмӕ мӕ уынаффӕмӕ гӕсгӕ архай ӕмӕ цы дзурын, уый дӕ зӕрдыл дар.
2 О мӕ фырт! ныхас куы фехъусай, уӕд ӕй дӕ зӕрдӕйы амӕлӕд, ӕмӕ йӕ иннӕмӕн ма раргом кӕн, цӕмӕй дын удӕгас судзин ма суа ӕмӕ дын де взаг ма басудза ӕмӕ дын дӕ буар ма рисса, ӕмӕ ды ӕфхӕрд ӕрцӕуай, ӕмӕ Хуыцауы раз ӕфсӕрмы кӕнай ӕмӕ лӕг.
3 О мӕ фырт! кӕд исты хабар фехъуыстай, уӕд ӕй ма парахат кӕн; ӕмӕ кӕд исты федтай, уӕд ӕй ма зӕгъ.
4 О мӕ фырт! хъусӕгӕн дӕ дзырддзӕугӕдзинад ӕнцонӕй равдис, ӕмӕ дзуапп раттыныл ма тагъд кӕн.
5 О мӕ фырт! исты куы фехъусай, уӕд ӕй ма сусӕг кӕн.
6 О мӕ фырт! ӕхгӕд ӕфсӕн ма феуӕгъд кӕнут, ма йӕ ралыг кӕнут, ӕмӕ ӕхгӕд ӕфсӕн ма ӕхгӕнут.
7 О мӕ фырт! ма бӕлл ӕддаг рӕсугъддзинадмӕ, уымӕн ӕмӕ уый ӕрмынӕг вӕййы ӕмӕ ахицӕн вӕййы, фӕлӕ кадджын мысынад ахӕссы ӕнустӕм.
8 О мӕ фырт! ӕнӕзонд сылгоймаг дӕ йӕ ныхасӕй ма фӕсайӕд, цӕмӕй ма амӕлай ӕппӕты ӕвирхъаудӕр мӕлӕтӕй, ӕмӕ дӕ хызы ӕрцахса, цалынмӕ къӕппӕджы нӕ бахауай, уӕдмӕ.
9 О мӕ фырт! ма бӕлл, йӕ уды ӕгад ӕмӕ ӕдылы чи у, ахӕм сылгоймагмӕ, кӕцы у ӕлгъаг ӕмӕ ӕдылы. Дӕ хъыг дын куы уа, кӕнӕ йын дӕ къухы цы ис, уый йын куы раттай, ӕмӕ дӕ тӕригъӕдмӕ куы ӕркӕна, ӕмӕ дӕм Хуыцау смӕсты уа.
10 О мӕ фырт! миндалы бӕласы хуызӕн ма у, уымӕн ӕмӕ ӕппӕт бӕлӕсты раз дӕтты сыфтӕртӕ, се 'ппӕты фӕстӕ та хӕрӕн дыргътӕ, фӕлӕ тутабӕласы хуызӕн, кӕцы ӕппӕт бӕлӕсты раз дӕтты хӕрӕн дыргътӕ, се 'ппӕты фӕстӕ та сыфтӕртӕ.
11 О мӕ фырт! дӕ сӕр дӕлӕмӕ ӕркъул кӕн, дӕ хъӕлӕс фӕлмӕндӕр кӕн, ӕгъдауджын у, ӕмӕ раст фӕндагыл цӕу, ӕдылы ма у. Ӕмӕ худгӕйӕ дӕ хъӕлӕс ма хъӕр кӕн, уымӕн ӕмӕ хӕдзар хъӕрӕй куы арӕзт ӕрцыдаид, уӕд хӕрӕг алы бон дӕр бирӕ хӕдзӕрттӕ сарӕзтаид; ӕмӕ хуымгӕнӕн тыхы фӕрцы куы уаид, уӕд хуымгӕнӕн теуатӕн сӕ уӕхсчыты бынӕй никуы ист ӕрцыдаид.
12 О м фырт! зондджын лӕгимӕ дуртӕ исын хуыздӕр у, хъыг лӕгимӕ арахъ нуазынӕй.
13 О мӕ фырт! дӕ сӕн ныккӕн рӕстаг адӕмы ингӕнтыл, ӕмӕ ма нуаз ӕнӕзонд, ӕгад адӕмимӕ.
14 О мӕ фырт! Хуыцауӕй чи тӕрсы ӕмӕ уыдон хуызӕн чи у, ахӕм зондджын адӕймӕгтыл хӕст у, ӕмӕ ӕнӕзонд адӕммӕ ма хӕстӕг кӕн, цӕмӕй йӕ хуызӕн ма суай ӕмӕ йын йӕ фӕндӕгтӕ ма сахуыр кӕнай.
15 О мӕ фырт! ӕмбал кӕнӕ ӕмбал куы ссарай, уӕд ӕй бафӕлвар, стӕй дзы ӕмбал ӕмӕ ӕмбал скӕн; ӕмӕ дзы ӕнӕфӕлварӕнӕй ма раппӕл; ӕмӕ зонд кӕмӕ нӕ фаг кӕны, ахӕм адӕймагимӕ дӕ ныхас ма хал.
16 О мӕ фырт! цалынмӕ дӕ къахыл къахыдарӕс баззайа, уӕдмӕ йемӕ сындзытыл ацӕу, ӕмӕ дӕ фыртӕн, дӕ хӕдзарӕн ӕмӕ дӕ сывӕллӕттӕн фӕндаг скӕн, ӕмӕ дӕ нау ӕнӕфӕцудгӕ скӕн, цалынмӕ денджызыл ӕмӕ йӕ уылӕнтыл нӕ ацӕуа, уӕдмӕ ӕмӕ йӕ бон нӕу фервӕзын.
17 О мӕ фырт! хъӕздыг лӕг калм куы бахӕра, уӕд фӕзӕгъынц: «Уый йӕ зондӕй», мӕгуыр лӕг та йӕ куы бахӕра, уӕд та адӕм фӕзӕгъынц: «Йе 'ххормагӕй».
18 О мӕ фырт! уый райгонд у дӕ ӕрвылбонон дзулӕй ӕмӕ дӕ мулкӕй, ӕмӕ ӕндӕрты цы ис, уымӕ ма бӕллы.
19 О мӕ фырт! ӕнӕзондӕн хӕстӕг ма у, йемӕ къӕбӕр ма хӕр, дӕ сыхӕгты бӕллӕхтыл ма цин кӕн. Кӕд дын де знаг фыдбылыз кӕны, уӕд ын хорздзинад равдис.
20 О мӕ фырт! Хуыцауӕй чи тӕрсы, уымӕй тӕрс ӕмӕ йын кад кӕн.
21 О мӕ фырт! ӕнӕзонд лӕг ахауы ӕмӕ фӕкъуылымпы вӕййы, зондджын лӕг та, кӕд фӕкъуылымпы уа, уӕддӕр нӕ фӕлӕууы, ӕмӕ куы ахауа, уӕддӕр тагъд сысты, рынчын куы уа, уӕд та йӕ цардӕн йӕ бон у йӕхи ӕрӕвӕрын. Фӕлӕ ӕнӕзонд, ӕдылы лӕгмӕ та цы хауы, йӕ низӕн хос нӕй.
22 О мӕ фырт! кӕд дӕм ӕрбацӕуа, дӕхицӕй дӕлдӕр чи у, ахӕм адӕймаг, уӕд йӕ размӕ рацу

æмæ лæуу, æмæ дын йæ бон куы нæ уа бафидын, уæд дын йæ Хицау бафиддзæн.
23 О мæ фырт! ма хъыг кæн дæ фырты ныццæвын, уымæн æмæ дæ фырты ныццæвын у цæхæрадоны æфсиры хуызæн, æмæ чыссæйы дзых бастæй, æмæ сырдты бастæй æмæ дуары æхгæдæй.
24 О мæ фырт! дæ фырты фыдбылызæй бауром, æмæ йын æгъдау амон, цалынмæ дæ ныхмæ нæ рацæуа æмæ дæ адæмы æхсæн æгад кæна, æмæ уынгты æмæ æмбырдты дæ сæр æрæвæр æмæ йæ фыдбылызты фыдбылызы тыххæй æфхæрд æрцæуа.
25 О мæ фырт! балхæн дæхицæн рог гал, йæ къæхтæ кæмæн ис, ахæм хæрæг, стыр сыкъатæ кæмæн ис, ахæм гал, хинæйдзаг адæймагимæ ма хæлар кæн, хылгæнæг цагъар æмæ давæг цагъар ма балхæн, цыфæнды хъуыддагæн дæр уыдонæн уыдон фесæфдзысты.
26 О мæ фырт! дæ ныййарджытæ дæ ма æлгъыст кæнæнт, æмæ сæ Хицауæн æхсызгон уæд; уымæн æмæ дзырдæуыд: «Йæ фыд кæнæ йæ мады чи ницæмæ дары, уый амæлæд мæлæтæй (æз дзурын тæригъæды мæлæтæй), æмæ йæ ныййарджытæн кад чи кæны, уый йæ бонтæ æмæ йæ цард фæдаргъдæр кæндзæн æмæ фендзæн æппæт хорздзинæдтæ дæр». "
27 О мæ фырт! фæндагыл æнæ хæцæнгæрзтæй ма цу, уымæн æмæ нæ зоныс, знаг дыл кæд æмбæлдзæн, цæмæй йæм цæттæ уай.
28 О мæ фырт! æнæ сыфтæртæ чи нæ зайы, ахæм æнæфснайд бæласы хуызæн ма у, фæлæ йæ сыфтæртæ æмæ йæ къалиутæй æмбæрзт бæласы хуызæн у; уымæн æмæ нæдæр ус, нæдæр сывæллæттæ кæмæн нæй, уый дунейы æгад у æмæ йæ се сæфт уынынц, æнæсыфтæр æмæ æнæдыргъ бæласы хуызæн.
29 О мæ фырт! у фæндаджы был дыргъджын бæласы хуызæн, кæцыйы дыргътæ бахæрынц цæуджытæ иууылдæр, æдзæрæг быдыры сырдтæ та йæ ауроны æрулæфынц æмæ йын йæ сыфтæртæ хæрынц.
30 О мæ фырт! йæ фæндагæй æмæ йе ’мбæлттæй чи фæцудыдта, уыцы фыс дæр уæйыгæн хæринаг свæййы.
31 О мæ фырт! ма зæгъ: «Мæ хицау у æдылы, æз та зонджын», æмæ ма дзур æнæзонд æмæ æдылы ныхас, цæмæй дæ уый ма æгад кæна.
32 О мæ фырт! ма у уыцы цагъартæй, кæцытæн сæ хицæуттæ зæгъынц: «Ацу махæй», фæлæ у, кæцытæн зæгъынц: «Бацу æмæ нæм æрбацу».
33 О мæ фырт! дæ цагъарæн йе ’мбалæн йæ разы ма хъæлдзæг кæн, уымæн æмæ ды нæ зоныс, кæцы дын уыдзæн æппынфæстаг ахсджиагдæр.
34 О мæ фырт! ма тæрс дæ Хицауæй, кæцы дæ сфæлдыста, уымæн æмæ дын æнæдзургæйæ баззайа.
35 О мæ фырт! дæ ныхас рæсугъд кæн æмæ де взаг адджын кæн; æмæ де 'мбалæн дæ къахыл ма бауадз, цæмæй æндæр рæстæг дæ риуыл ма ныллæууа.
36 О мæ фырт! зонджын лæджы зонды ныхасæй куы ныццæвай, уæд уый йæ риуы æмбæхсдзæн æфсæрмыйы æнкъарæнау; фæлæ æнæзонд адæймаджы лæдзæгæй куы ныццæвай, уæд уый нæдæр бамбардзæн, нæдæр фехъусдзæн.
37 О мæ фырт! зонджын лæджы дæ хъуагдзинæдтæм гæсгæ куы арвитай, уæд ын бирæ бардзырдтæ ма кæн, уымæн æмæ дын дæ хъуыддаг куыд фæнды, афтæ бакæндзæн: æдылыйы куы арвитай, уæд ын ма бафæдзæхс, фæлæ дæхæдæг ацу æмæ дæ хъуыддаг бакæн, уымæн æмæ кæд бафæдзæхс ын, цы дæ фæнды, уый нæ бакæндзæн. Кæд дæ хъуыддагмæ арвитой, уæд æй тагъд сæххæст кæнынмæ тагъд кæн.
38 О мæ фырт! дæхицæй тыхджындæр лæгæн знаг ма скæн, уымæн æмæ дын дæ барæн райсдзæн, йæ маст дæуæй райсдзæн.
39 О мæ фырт! бафæлвар дæ фырты æмæ дæ лæггадгæнæджы, цалынмæ сын дæ мулк нæ бафæдзæхсай, уæдмæ, цæмæй сæ ма фесафой; уымæн æмæ æххæст къух кæмæ ис, уый хонынц зонджын, кæд æдылы æмæ æнæзонд у, уæддæр, дзæгъæл къух кæмæ ис, уый та мæгуыр, æнæзонд, кæд зонджынты æлдар у, уæддæр.
40 О мæ фырт! Æз бахордтон колоцинт, æмæ аныхъуырдтон алоэ, æмæ мæгуырдзинад æмæ æнæхъæндзинадæй карздæр ницы ссардтон.
41 О мæ фырт! дæ фырты ахуыр кæн æфтиаг æмæ æххормагдзинадыл, цæмæй йæ хæдзары хъуыддæгтæ хорз æххæст кæна.
42 О мæ фырт! зонджын адæмы æвзаг ма амонут æнæзондæн, уымæн æмæ йын уый уæззау уыдзæн.
43 О мæ фырт! дæ уавæр де ’мбалæн ма равдис, цæмæй дæ уый ма æгад кæна.
44 О мæ фырт! зæрдæйы куырмдзинад у зындæр цæстыты куырмдзинадæй, уымæн æмæ цæстыты куырмдзинадæн йæ бон у чысылгай фæндараст кæнын, фæлæ зæрдæйы куырмдзинад фæндараст нæу, æмæ ныууадзы раст фæндаг, æмæ ацæуы къæйных фæндагыл фæндаг.
45 О мæ фырт! адæймаг йæ къахæй куы фæкъуылымпы уа, уый хуыздæр у, йе ’взагæй куы фæкъуылымпы уа, уымæй.
46 О мæ фырт! хæстæг æмбал хуыздæр у, дард чи ис, уыцы хуыздæр æфсымæрæй.
47 О, мæ фырт! рæсугъддзинад æрбайсæфы, ахуыр та ахæссы, æмæ дуне æрмынæг вæййы æмæ дзæгъæлы вæййы, фæлæ хорз ном нæдæр дзæгъæлы вæййы, нæдæр дзæгъæлы.
48 О мæ фырт! æнцой кæмæн нæй, уыцы адæймагæн йæ мæлæт йæ цардæй хуыздæр уыд; æмæ кæуыны хъæр хуыздæр у зарæджы хъæрæй; уымæн æмæ маст æмæ кæуын, кæд сæм Хуыцауæй тæрсынц, уæд зарын æмæ цины хъæрæй хуыздæр сты.
49 О, мæ хъæбул! дæ къухы æрчъиаг хуыздæр у, дæ сыхаджы агуывзæйы цы гæды ис, уымæй; æмæ дæм хæстæг фыс хуыздæр у, дард галæй; æмæ дæ къухы æрчъиаг хуыздæр у мин тæхгæ æрчъиагæй; æмæ мæгуырдзинад, кæцы æмбырд кæны, хуыздæр у бирæ хойраг ныппырх кæнынæй; æмæ удæгас рувас хуыздæр у мард домбайæ; æмæ иу пуд хъуымац хуыздæр у иу пуд хъæздыгдзинадæй, зæгъын,

сызгъæрин æмæ æвзистæй; уымæн æмæ сызгъæрин æмæ æвзист сты æмбæхст æмæ æмбæрзт зæххы, æмæ нæ зынынц; фæлæ хъуымац базарты баззайы æмæ йæ фенæн вæййы, æмæ йæ чи дары, уымæн у рæсугъддзинад.
50 О мæ фырт! гыццыл амонд хуыздæр у ныппырхгонд амондæй.
51 О мæ фырт! удæгас саг хуыздæр у мард мæгуырæй.
52 О мæ фырт! раст чи кæны, уыцы мæгуыр лæг хуыздæр у, тæригъæдты мард чи у, уыцы хъæздыг лæгæй.
53 О мæ фырт! дæ зæрдæйы ныхас дар, æмæ дын уыдзæн бирæ, æмæ дæхи хъахъхъæн, дæ хæлары сусæгдзинад куы раргом кæнай, уæд.
54 О, мæ фырт! цалынмæ дæ зæрдæйæ уынаффæ нæ райсай, уæдмæ дæ дзыхæй иу ныхас дæр ма рацæуæд. Æмæ ма лæуу адæймæгты æхсæн быцæу кæнгæйæ, уымæн æмæ æвзæр ныхасæй æрцæуы быцæу, æмæ быцæуæй æрцæуы хæст, æмæ хæстæй æрцæуы хæст, æмæ ды тыхæй æвдисæн уыдзынæ; фæлæ уырдыгæй алидз æмæ дæхи баулæф.
55 О мæ фырт! дæхицæй тыхджындæр адæймаджы ныхмæ ма лæуу, фæлæ дæхицæн ссар фæразондзинад, фæразондзинад æмæ рæстаг уагахаст, уымæн æмæ уымæй хуыздæр ницы ис.
56 О мæ фырт! дæ фыццаг хæларæй дæ сæфт ма дар, уымæн æмæ дыккаг нæ ахæсдзæн.
57 О мæ фырт! мæгуырмæ йæ хъизæмæртты бабæрæг кæн, æмæ йæ кой кæн Султаны раз, æмæ йæ домбай дзыхæй фервæзын кæн, дæ зæрдиаг куыст бакæн.
58 О, мæ фырт! ма цин кæн дæ знаджы мæлæтыл, уымæн æмæ чысыл рæстæджы фæстæ ды уыдзынæ йæ сыхаг, æмæ дæ чи хынджылæг кæны, уымæн кад кæныс æмæ кад кæныс æмæ йемæ развæлгъау арфæ кæныс.
59 О, мæ фырт! уæлæрвты дон æнцад куы лæууид, сау цæргæс та урс куы суа, миррæ та мыдау адджын куы суа, уæд æнæзонд лæгтæ æмæ æдылытæ бамбариккой æмæ зондджын суыдаиккой.
60 О, мæ фырт! кæд дæ фæнды зондджын уæвын, уæд де ’взаг бауром мæнгæй, дæ къух давынæй, дæ цæстытæ фыдбылызмæ кæсынæй бауром; уæд дæ схондзысты зондджын.
61 О, мæ фырт! зондджын лæг дæ лæдзæгæй ныццæвæд, æдылы та дæ адджын æртæхтæй ма байсæрæд. Дæ æрыгонæй у сæрныллæг æмæ дæ зæронды бонты кадджын уыдзынæ.
62 О мæ фырт! адæймаг йæ тыхы бонты ныхмæ ма лæууы, стæй цæугæдон дæр йæ донивылдтыты бонты.
63 О, мæ фырт! усы чындзæхсæвы ма тагъд кæн, уымæн æмæ хорз куы рауайа, уæд зæгъдзæн: „Мæ буц хицау, мæнæн æрцæттæ кæн“; æмæ кæд æвзæр рауайа, уæд аргъ кæндзæн, йæ аххосаг чи уыд, уымæн.
64 О, мæ фырт! йæ дарæсы рæсугъд чи у, уый йæ ныхасæй дæр афтæ у; æмæ йæ дарæсы æгад чи у, уый йæ ныхасæй дæр афтæ у.
65 О, мæ фырт! кæд давд сарæзтай, уæд æй султанæн фехъусын кæн, æмæ йын дзы хай ратт, цæмæй дзы фервæзай, уымæн æмæ æндæра мастæн бафæраздзынæ.
66 О, мæ фырт! йæ къух райгонд æмæ дзаг кæмæн у, уымæн æмбал скæн, йæ къух æхгæд æмæ æххормаг кæмæн у, уымæн æмбал ма скæн.
67 Ис цыппар хъуыддаджы, кæцытæй нæдæр паддзахæн, нæдæр йе фсадæн сæ бон нæу æдас уæвын: визиры æфхæрд, æмæ æвзæр хицауад, æмæ фæндоны фехалæн, æмæ дæлбар адæймагыл æгъатырдзинад; æмæ цыппар хъуыддаджы, кæцытæн æмбæхст нæй: зондджын, æдылы, хъæздыг æмæ мæгуыр».

3-АГ СÆР

Ахикар ацæуы паддзахадон хъуыддæгты активон хайадистæй. Йæ мулк радта йæ мæнгард фыдыфсымæры фыртæн. Мæнæ диссаджы хабар, куыд æнæбузныг æнæфсарм рауайы мæнгæвдисæг. Ахикары æрцахсыны тыххæй æрхъуыдыджын фыдвæнд ын рахастой мæлæты тæрхон. Æвæццæгæн, Ахикары кæрон.

1 Афтæ загъта Хайкъар, æмæ йæ хойы фырт Наданæн уыцы фæдзæхстытæ æмæ æмбисæндтæ куы фæцис, уæд ахъуыды кодта, се ппæт дæр кæй дардзæн, æмæ йæ нæ зыдта, уый бæсты йын фæллад, æгаддзинад æмæ хынджылæг кæй æвдыста.
2 Уый фæстæ Хайкъар йæ хæдзары æнцад бадт æмæ Наданæн радта йæ мулк иууылдæр, цагъартæ, лæггадгæнæг сылгоймæгтæ, бæхтæ, фос æмæ æндæр цыдæриддæр уыд æмæ цы æфтиæгтæ райста, уыдон; æмæ фæдзæхст æмæ тобæ кæныны бар баззад Наданы къухы.
3 Æмæ Хайкъар йæ хæдзары æнцад бадти, æмæ рæстæгæй-рæстæгмæ Хайкъар цыд æмæ паддзахæн кад кодта, стæй йæ хæдзармæ æрыздæхт.
4 Надан куы бамбæрста, йæхи къухы кæй ис æфхæрæн æмæ æфхæрæн тых, уæд æгад кодта Хайкъары бынат æмæ дзы хынджылæг кодта, æмæ йæ куы фæзынд, уæд æй аххосджын кæнын райдыдта, зæгъгæ, мæ фыдыфсымæр Хайкъар йæ уацары ис, æмæ ныр ницы зоны».
5 Æмæ райдыдта цагъарты æмæ лæггадгæнджыты цæгъдын, бæхтæ æмæ теуатæ уæй кæнын æмæ йæ фыдыфсымæр Хайкъарæн цыдæриддæр уыд, уымæй хардз кæнын.
6 Хайкъар куы федта, йæ лæггадгæнджытæн дæр æмæ йæ хæдзарæн дæр тæригъæд кæй нæ кæны, уæд сыстад æмæ йæ йæ хæдзарæй ратардта, стæй паддзахмæ фехъусын кодта, йæ мулк æмæ йæ хæринаг кæй ныппырх кодта, уый тыххæй.
7 Паддзах сыстад æмæ фæдзырдта Наданмæ æмæ йын загъта: «Цалынмæ Хайкъар æнæниз уа, уæдмæ

йын йæ мулкæн, йæ хæдзарæн, йæ мулкæн ничи хицауиуæг кæндзæн».
8 Æмæ Наданы къух йæ фыдыфсымæр Хайкъарæй æмæ йе 'ппæт мулкæй дæр systa, æмæ уыцы рæстæг нæдæр мидæмæ бацыд, нæдæр рахызт, нæдæр ын салам радта.
9 Уæд Хайкъар æрфæсмон кодта, йæ хойы фырт Наданимæ цы фыдæбон кодта, ууыл æмæ дарддæр дæр тынг хъыг кодта.
10 Наданæн уыдис кæстæр æфсымæр, Бенузардан, æмæ йæ Хайкъар йæхимæ райста Наданы бæсты, æмæ йæ хъомыл кодта æмæ йын кад кодта æппæты стырдæр кадæй. Æмæ йын радта, цыдæриддæр æм уыди, уый æмæ йæ йæ хæдзары хицауæй сæвæрдта.
11 Надан цы 'рцыд, уый куы бамбæрста, уæд æй æрцахста хæлæг æмæ хæлæг, æмæ йæ чи фарста, уыдонæй алкæмæн дæр хъаст кæнын райдыдта, йæ фыдыфсымæр Хайкъарæй хынджылæг кодта: «Мæ фыдыфсымæр мæ йæ хæдзарæй ратардта, æмæ мæ ме 'фсымæры мæхицæй хуыздæр равдыста, фæлæ мын Иунæг Стыр Хуыцау тых куы ратта, уæд ыл æз æрцæудзæн æнамонддзинад, æмæ йæ амæлдзысты».
12 Æмæ Надан хъуыды кодта, цавæр цæлхдур ын æрхъуыды кæндзæн, ууыл. Æмæ цасдæр рæстæджы фæстæ Надан йæ хъуыдыйы æрæвнæлдта æмæ ныффыста фыстæг Анхусмæ, Зондджын Шахы фыртмæ, Персы паддзахмæ, афтæ:
13 «Фарн, æнæниздзинад, хъару æмæ кад Ассирийы æмæ Ниневийы паддзах Сеннахиримæй, йæ визирæй æмæ йæ писыр Хайкъарæй дын, о стыр паддзах! Мæн æмæ дæу æхсæн уа æхца.
14 Æмæ дæм ацы фыстæг куы бахæццæ уа, уæд тагъд Нисрины дæлвæзмæ, Ассиримæ æмæ Ниневимæ куы ацæуай, уæд дын паддзахад ратдзынæн æнæ хæстæй æмæ æнæ хæстон скондæй».
15 Хайкъары номыл ма ныффыста æндæр фыстæг Египеты паддзах фараонмæ + . — Фарн уæд мæн æмæ де 'хсæн, тыхджын паддзах!
16 Ацы фыстæг дæм куы æрцæуа, уæд ды куы ацæуай æмæ Ассиримæ æмæ Ниневимæ Нисрины дæлвæзмæ куы ацæуай, уæд дын паддзахад ратдзынæн æнæ хæст æмæ æнæ хæстæй».
17 Æмæ Наданы фыст уыди йæ фыдыфсымæр Хайкъары фыстау.
18 Уый фæстæ дыууæ фыстæджы æрфæлдæхта æмæ сæ йæ фыдыфсымæр Хайкъары мыхуырæй ныффидар кодта; уыдон уæддæр уыдысты паддзахы галуаны.
19 Уый фæстæ ацыд æмæ ныффыста фыстæг паддзахæй йæ фыдыфсымæр Хайкъармæ: «Фарн æмæ æнæниздзинад мæ визирæн, мæ секретарьæн, мæ канцлерæн, Хайкъарæн».
20 О Хайкъар, ацы фыстæг дæм куы бахæццæ уа, уæд æрæмбырд кæн, демæ чи ис, уыцы æфсæддонты се 'ппæты дæр, æмæ сæ уæлæдарæсæй æмæ нымæцæй æххæст уæнт, æмæ сæ мæнмæ æрбахæсс фæндзæм бон Нисрины фæзы.
21 Æмæ мæ уым куы фенай, дæхимæ куыд æрбацæуы, уый, уæд-иу тагъд кæн æмæ-иу мæ ныхмæ æфсад змæлын кæн, мемæ хæцынмæ чи хъавы, уыцы знаджы хуызæн, уымæн æмæ мемæ ис Египеты паддзахы фараоны минæвæрттæ + , цæмæй феной, нæ тых куыд тыхджын у, уый æфсад æмæ нæ тæрсдзысты, уымæн æмæ уыдон сты не знæгтæ æмæ нæ се сæфт уынынц».
22 Уый фæстæ уыцы гæххæттыл мыхуыр сæвæрдта æмæ йæ паддзахы лæггадгæнджытæй иуы руаджы Хайкъармæ арвыста + . Æмæ райста иннæ фыстæг, кæцы ныффыста, æмæ йæ паддзахы раз æрæвæрдта, бакаст ын æмæ йын равдыста мыхуыр.
23 Паддзах куы фехъуыста, фыстæджы цы фыст уыд, уый, уæд тынг дисы бафтыд, æмæ тынг смæсты, æмæ загъта: „О, æз равдыстон мæ зонд! цы сарæзтон Хайкъарæн, æмæ мын ацы фыстæджытæ ме знæгтæм ныффыста? Уый у мæ хæрзиуæг, цы пайда йын сарæзтон, уый тыххæй?»
24 Æмæ йын Надан загъта: „Ма маст кæн, о паддзах! ма мæсты кæн, фæлæ ацæуæм Нисрины быдырмæ æмæ фенæм, æцæг у æви нæ уыцы хабар».
25 Фæндзæм бон Надан сыстад, йемæ паддзахы, йе 'фсæддонтимæ æмæ визиримæ ацыдысты æдзæрæг быдырмæ, Нисрины дæлвæзмæ. Æмæ паддзах бакаст æмæ мæнæ! Хайкъар æмæ æфсад æрлæууыдысты.
26 Хайкар куы федта, паддзах уым кæй ис, уæд æрбацыд æмæ æфсадæн бацамыдта, цæмæй хæсты хуызæн ацæуой æмæ паддзахы ныхмæ хæцой, фыстæджы куыд фыст уыд, афтæ, æмæ йæ нæ зыдта, Надан цавæр дзыхъхъ скъахта, уый тыххæй уый.
27 Паддзах Хайкъары митæ куы федта, уæд тыхст, тас æмæ дисы бафтыд, æмæ тынг смæсты.
28 Æмæ йын Надан загъта: „Уыныс, мæ буц хицау, паддзах! цы сарæзта ацы æнамонд? фæлæ ды ма смæсты у æмæ ма хъыг кæн, ма хъыг кæн, фæлæ ацу дæ хæдзармæ æмæ дæ паддзахбадæныл æрбад, æмæ дын æз æрбакæндзынæн Хайкъары бастæй æмæ рæхыстæй æхгæдæй, æмæ дын де знаджы æнæ фыдæбонæй ратарддзынæн».
29 Æмæ паддзах йæ паддзахбадæнмæ æрбаздæхт + , Хайкъары тыххæй куы смæсты, уæд æмæ йын ницыуал сарæзта + . Æмæ Надан бацыд Хайкъармæ æмæ йын загъта: «Уæллах, мæ фыдыфсымæр! Паддзах дыл æцæгæйдæр цин кæны стыр цинæй æмæ дын бузныг зæгъы, цы дын бафæдзæхста, уый кæй сарæзтай, уый тыххæй.
30 Æмæ мæ ныр дæумæ арвыста, цæмæй æфсæддонты сæ хæстæм гæсгæ арвитай æмæ йæм дæхæдæг æрбацæуай, дæ къухтæ дæ фæстæ бастæй æмæ дæ къæхтæ рæхыстæй бастæй, цæмæй уый фараоны минæвæрттæ феной æмæ паддзах уыдон æмæ сæ паддзахæй тæрсынц».
31 Уæд Хайкъар дзуапп радта: «Хъусын у коммæ кæсын». Йесо уайтагъд сыстад, йæ къухтæ йын йæ фæстæ æрбабаста, йæ къæхтæ йын рæхыстæй бабаста.
32 Æмæ йæ Надан акодта æмæ йемæ паддзахмæ ацыд. Æмæ Хайкъар паддзахы размæ куы бацыд,

уæд ын йæ разы зæххыл æркуывта æмæ паддзахæн йæ зæрдæ бауарзта тых æмæ æнусон цард.

33 Уæд паддзах загъта: «О Хайкъар, мæ секретарь, мæ хъуыддæгты хицау, мæ канцлер, мæ паддзахады хицау, зæгъ мын, цы фыдбылыз дын саразтон, æмæ мын ацы æгад хъуыддагæй бафæдзæхстай».

34 Уæд ын равдыстой фыстæджытæ йæ фыстæй æмæ йæ мыхуыримæ. Æмæ Хайкъар уый куы ауыдта, уæд йæ уæнгтæ ныззылдысты æмæ йе 'взаг уайтагъд баст æрцыд, æмæ тасæй иу ныхас зæгъын дæр нал фæрæзта; фæлæ йæ сæр зæхмæ æруагъта æмæ æнæдзургæ уыд.

35 Паддзах уый куы федта, уæд бамбæрста, хъуыддаг йæхицæй кæй у, æмæ уайтагъд сыстад æмæ сын бафæдзæхста, цæмæй Хайкъары амардтаиккой æмæ йын йæ риу кардæй ныццавтаиккой горæты æддейæ.

36 Уæд Надан ныхъхъæр кодта æмæ загъта: «О Хайкъар, о сау цæсгом! цы пайда дын ис дæ хъуыдытæй кæнæ дæ тыхæй паддзахæн ацы хъуыддаг аразынæн?»

37 Афтæ зæгъы кадæггæнæг. Æмæ кардхæссæджы ном уыди Абу Самик. Æмæ йын паддзах загъта: „О кардхæссæг! сыст, ацæу, йæ хæдзары дуармæ Хайкъары риу ныссæрф æмæ йын йæ сæр йæ буарæй сæдæ æлхъывдады æддæдæр ныппар».

38 Уæд Хайкъар паддзахы раз йæ зонгуытыл æрлæууыд æмæ йын загъта: „Мæ буц хицау, паддзах æнустæм цæрæд! æмæ мæ амарын куы фæнда, уæд дæ фæндон сæххæст уæд; æмæ зонын, æз аххосджын кæй нæ дæн, фæлæ фыдгæнæг хъуамæ йæ фыдмитæн дзуапп дæтта; уæддæр, мæ буц хицау, паддзах! Курын дæ æмæ дæ хæлардзинадæй, бар ратт кардæйдзагæн, цæмæй мæ буар ратта мæ цагъартæн, цæмæй мæ баныгæной, æмæ дæ цагъар уа дæ нывонд».

39 Паддзах сыстад æмæ кардхæцæгæн бафæдзæхста, цы йæ фæнды, уый йын бакæн.

40 Æмæ уайтагъд йæ лæггадгæнджытæн бафæдзæхста, цæмæй æрцахсой Хайкъары æмæ кардхæссæджы æмæ йемæ ацæуой бæгънæгæй, цæмæй йæ амарой.

41 Æмæ Хайкар бæлвырд куы базыдта, амарын кæй хъæуы, уый, уæд йæ усмæ арвыста æмæ йын загъта: «Рацу æмæ мæм æрбацæуæд, æмæ демæ уа мин æрыгон чызджы, æмæ сыл скæн морæхуыз дарæс æфсæйнаг, цæмæй мыл мæ мæлæты размæ кæуой.

42 Фынг æрцæттæ кæн кардхæссæгæн æмæ йæ лæггадгæнджытæн + . Æмæ сын бирæ сæн ныккæн, цæмæй нуазой».

43 Уый сарæзта, цыдæриддæр ын бафæдзæхста, уый. Æмæ уыди тынг зонджын, æрхъуыдыджын æмæ æрхъуыдыджын. Æмæ уый баиу кодта æппæт гæнæн уæздандзинад æмæ ахуыр.

44 Паддзахы æфсад æмæ кардæхсæг куы æрбацыдысты, уæд ссардтой фынг æвæрд, сæн æмæ хæрзад хæринæгтæ, æмæ хæрын æмæ нуæзт райдыдтой, цалынмæ нæ бафсæстысты æмæ баныztой, уæдмæ.

45 Уæд Хайкъар кардæхсæджы æфсадæй хицæнæй акодта æмæ йын загъта: «О, Абу Самик, нæ зоныс, паддзах Сархадум, Сеннахиримы фыд, дæ амарынмæ куы хъæвыд, уæд дæ æз æрцахстон æмæ дæ иу ран æмбæхстон, цалынмæ паддзахы маст ныссабыр и 'мæ дæ куырдта?

46 Æз дæ йæ размæ куы бакодтон, уæд дыл цин кодта, æмæ дын цы хорздзинад саразтон, уый дæ зæрдыл дар.

47 Æз æй зонын, паддзах мыл кæй фæсмон кæндзæн + , æмæ мын мæ амарыны тыххæй тынг смæсты уыдзæн + .

48 Уымæн æмæ æз аххосджын нæ дæн, æмæ мæ йæ галуаны йæ разы куы 'рлæууын кæнай, уæд дын стыр амонд уыдзæн æмæ базондзынæ, мæ хойы фырт Надан мæ кæй фæсайдта æмæ мын ацы æвзæр хъуыддаг кæй саразта, æмæ паддзах æрфæсмон кæндзæн, мæн кæй амардта, ууыл; æмæ мын ныр мæ хæдзары цæхæрадоны ис нæуу, æмæ йæ ничи зоны.

49 Бамбæхс мæ дзы, мæ усы зонындзинæдтæй + . Æмæ мын ахæстоны ис, амарыны аккаг чи у, ахæм цагъар.

50 Ракæнут æй æмæ йыл мæ дарæс скæнут, æмæ лæггадгæнджытæн бафæдзæхсут, куы баныztой, уæд æй амарын. Уыдон нæ базондзысты, кæй марынц, уый.

51 Æмæ йын йæ сæр йæ буарæй сæдæ æлмæрины дарддæр аппар æмæ йын йæ мард мæ цагъартæн ратт, цæмæй йæ баныгæной + . Æмæ мемæ æрæмбырд кæндзынæ стыр хæзна.

52 Æмæ уæд кардæйдзаг бакодта, Хайкъар ын куыд бафæдзæхста, афтæ, æмæ паддзахмæ бацыд æмæ йын загъта: «Дæ сæр æнустæм цæрæд!»

53 Уæд ын Хайкъары ус алы къуыри дæр æмбæхсæн бынаты æруагъта, цы йын фаг уыд, уый, æмæ йæ йæхædæг йеддæмæ ничи зыдта.

54 Æмæ хабар алы ран дæр хъуыстгонд æмæ фæлхатгонд æмæ апарахат, зонджын Хайкъар куыд амардтой æмæ куыд амард, уый тыххæй, æмæ йыл уыцы горæты адæм иууылдæр хъыг кодтой.

55 Æмæ ныккуыдтаиккой æмæ загътой: «Хайкъар! æмæ дæ ахуыр æмæ дæ уæздандзинады тыххæй! Куыд хъыг дæуæй æмæ дæ зонындзинæдтæй! Дæ хуызæн кæм ис ссарæн? æмæ кæм ис ахæм зонджын, ахæм ахуыргонд, ахæм дæсны хицауиуæггæнæг, дæу хуызæн, æмæ дын дæ бынат байдзаг кæна?»

56 Фæлæ паддзах æрфæсмон кодта Хайкъары тыххæй, æмæ йын йæ æрфæсмон ницы пайда уыд.

57 Уæд фæдзырдта Наданмæ æмæ йын загъта: «Ацу æмæ дæ хæлæртты дæхимæ акæн æмæ дæ фыдыфсымæр Хайкъарæн хъыг æмæ кæуын скæн, æгъдаумæ гæсгæ йыл хъарæг кæн, йæ ном ын кад кæнгæйæ».

58 Фæлæ Надан, æнæзонд, æнæзонд æмæ дурзæрдæ + , йæ фыдыфсымæры хæдзармæ куы бацыд, уæд нæдæр куыдта, нæдæр хъыг кодта, нæдæр хъынцъым кодта, фæлæ æмбырд кодта æнæзæрдæхудт æмæ

æнæгъдау адæмы æмæ бавнæлдта хæрын æмæ нуазынмæ + .
59 Æмæ Надан райдыдта æрцахсын Хайкъары лæггадгæнджыты æмæ цагъарты, сбаста сæ, æфхæрдта сæ æмæ сæ карзæй ныццавта.
60 Æмæ йæ фыдыфсымæры усы, йæхи лæппуйы хуызæн æй чи схъомыл кодта, уый нæ нымадта, фæлæ йæ фæндыд, цæмæй йемæ тæригъæды бахаудаид.
61 Фæлæ Хайкъар æмбæхсæны ныццавта, æмæ фехъуыста йæ цагъартæ æмæ йæ сыхæгты кæуын, æмæ кад кодта Иунæг Уæлдæр Хуыцауæн, Тæригъæддаг Хуыцауæн, бузныг кодта, æмæ æдзухдæр куывта æмæ лæгъстæ кодта Уæлдæр Хуыцауæн .
62 Æмæ кардæхсæг рæстæгæй-рæстæгмæ æрбацыд Хайкъармæ, цалынмæ уый æмбæхсæны астæу уыд, уæдмæ, æмæ йæм Хайкъа æрбацыд æмæ йæм лæгъстæ кодта. Æмæ йæ рæвдыдта æмæ йын йæ фервæзын ракуырдта.
63 Æмæ æндæр бæстæты куы фехъусын кодтой, Зондджын Хайкъары кæй амардтой, уæд паддзæхтæ иууылдæр хъыг кодтой æмæ æгад кодтой паддзах Сеннахиримы, æмæ хъынцъым кодтой æмбисæндтæ лыггæнæг Хайкъары тыххæй.

4-АГ СÆР

«Сфинксы æмбисæндтæ». Ахикарыл æцæгæйдæр цы æрцыд. Йæ æрыздæхт.
1 Мысыры паддзах куы сбæлвырд кодта, Хайкъары амарын кæй æрцыд, уый, уæд уайтагъд сыстад æмæ паддзах Сеннахириммæ фыстæг ныффыста, йæ зæрдыл ын æрлæууын кодта, «цы фарн, æнæниздзинад, хъару æмæ кад дæуæн уæлдай тынгдæр курæм, уый тыххæй». мæ уарзон æфсымæр, паддзах Сеннахирим.
2 Мæн фæндыд арв æмæ зæххы ’хсæн мæсыг саразын, æмæ мæ фæнды, цæмæй мын дæхицæй æрвитай зондджын, æрхъуыдыджын лæджы, цæмæй мын æй саразой, æмæ мын дзуапп ратта мæ фарстатæн, æмæ мын уа хъалонтæ æмæ Ассирийы таможнæйы фиддонтæ æртæ азы дæргъы».
3 Стæй гæххæттыл мыхуыр сæвæрдта æмæ йæ Сеннахириммæ арвыста.
4 Уый йæ райста æмæ йæ бакаст æмæ йæ радта йæ хъахъхъæнджытæн æмæ йæ паддзахады æлдæрттæн, æмæ уыдон дисы бафтыдысты æмæ æфсæрмы кодтой, æмæ уый тынг смæсты, куыд хъуамæ архайа, ууыл.
5 Уый фæстæ æрæмбырд кодта зæронд лæгты, ахуыргæндты, зондджынты, философты, дæсныты, стъалыдæсныты æмæ, йæ бæстæйы чи уыд, уыдоны се ’ппæты дæр, бакаст сын фыстæг æмæ сын загъта: „Сымахæй чи фæнды ацу Египеты паддзах фараонмæ æмæ йын йæ фарстатæн дзуапп ратт?»
6 Æмæ йын загътой: „Нæ буц хицау, паддзах! зон, дæ паддзахады ацы фарстытимæ зонгæ ничи ис, дæ визир æмæ секретарь Хайкъары йеддæмæ.
7 Мах та уыцы хъуыддаджы нæ арæхстджын нæ стæм, æрмæстдæр йæ хойы фырт Надан нæу, уымæн æмæ йын уый бацамыдта йе ’ппæт зонд, ахуырдзинад æмæ зонындзинæдтæ + . Фæдзур æй дæхимæ, чи зоны, ацы хъæбæр æнгуылдз ралыг кæна».
8 Уæд паддзах фæдзырдта Наданмæ æмæ йын загъта: „Акæс ацы фыстæгмæ æмæ бамбар, цы дзы ис, уый“. Æмæ йæ Надан куы бакаст, уæд загъта: «О мæ буц хицау! чи у йæ бон арв æмæ зæххы ’хсæн мæсыг саразын?»
9 Паддзах Наданы ныхас куы фехъуыста, уæд тынг фæхъыг кодта, æмæ йæ паддзахбадæнæй æрхауд æмæ æрбадт æртæхы, æмæ райдыдта кæуын æмæ хъынцъым кæнын Хайкъары тыххæй.
10 Загътой: „О, мæ маст! О, Хайкъар, сусæгдзинæдтæ æмæ æмбисæндтæ чи зыдта! хъыг дæн дæу тыххæй, о Хайкъар! О, мæ бæстæйы ахуыргæнæг æмæ мæ паддзахады хицау, кæм ссардзынæн дæ хуызæн? О Хайкъар, о мæ бæстæйы ахуыргæнæг, кæдæм дæу тыххæй здæхон? хъыг дын уон! куыд дæ фесæфтон! æмæ хъуыстон æдылы, æнæзонд лæппуйы ныхасмæ, æнæзонд, æнæ дин, æнæ лæгдзинад.
11 О! æмæ та ногæй Ах мæхицæн! чи дын ратдзæн иу хатт, кæнæ мын фехъусын кæндзæн, Хайкъар удæгас кæй у, уый тыххæй? æмæ йын раттин мæ паддзахады æмбис.
12 Уый мын кæцæй у? О, Хайкъар! цæмæй дæ фенон æрмæстдæр иу хатт, цæмæй дæм кæсон æмæ дæм æхсызгонæй æххæст кæнон.
13 О! О, мæ маст дæу тыххæй æнустæм! О Хайкъар, куыд дæ амардтон! æмæ дæ хъуыддаджы нæ фæлæууыдтæн, цалынмæ хъуыддаджы кæрон нæ федтон, уæдмæ.
14 Æмæ паддзах æхсæвæй-бонæй куыдта. Ныр кардхæссæг куы федта паддзахы маст æмæ йæ маст Хайкъары тыххæй, уæд æм йæ зæрдæ фæфæлмæн,, æмæ йæм бацыд æмæ йын загъта:
15 „О, мæ буц хицау! дæ лæггадгæнджытæн бафæдзæхс, цæмæй мын мæ сæр ныссæрфой». Уæд ын паддзах загъта: — Уæллæй дын, Абу Самик, цы аххосджын дæ?
16 Фатхæцæг ын загъта: „О, мæ хицау! алы цагъар, йæ хицауы ныхасы ныхмæ чи архайы, уый амардæуы, æз та дæ бардзырд ныхмæ архайдтон».
17 Уæд ын паддзах загъта. — Уæллæй дын, Абу Самикъ, цы хъуыддаджы сарæзтай мæ фæдзæхсты ныхмæ?
18 Фатхæцæг ын загъта: „О, мæ буц хицау! ды мын бафæдзæхстай, цæмæй амарон Хайкъары, æмæ йæ зыдтон, ды йæ тыххæй кæй фæсмон кæндзынæ, æмæ йæм æвзæр кæй æрцыд, æмæ йæ æз иу ран бамбæхстон, æмæ йын йæ цагъартæй иуы амардтон, æмæ ныр æдасæй ис цистернæ, æмæ мын куы бафæдзæхсай, уæд æй дæм æркæндзынæн».
19 Паддзах ын загъта. — Уæллæй дын, Абу Самикъ! ды мæ хынджылæг кодтай æмæ æз дæн дæ хицау».

20 Æмæ йын кардхæцæг загъта: „Нæ, фæлæ дæ сæры цардæй сомы кæнæм, о мæ буц хицау! Хайкъар у æдас æмæ удæгас.
21 Паддзах уыцы ныхæстæ куы фехъуыста, уæд йæхиуыл æууæндыд, йæ сæр æрбаленк кодта, йæ цинæй йæхи æруагъта, æмæ сын бафæдзæхста, цæмæй æрбакæной Хайкъары.
22 Æмæ кардхæцæгæн загъта: „О æууæнкджын цагъар! кæд дæ ныхас раст у, уæд дæ хъæздыгдæр кæндзынæн æмæ дын дæ кад де 'ппæт хæлæрттæй дæр бæрзонддæр кæндзынæн».
23 Æмæ кардхæссæг цинæй цыд, цалынмæ Хайкъары хæдзармæ нæ бахæццæ, уæдмæ. Æмæ байгом кодта æмбæхсæны дуар, æрхызти æмæ бадгæ баййæфта Хайкъары, Хуыцауæн табу кæнгæйæ, бузныг дзы кæнгæйæ.
24 Æмæ йæм ныхъхъæр кодта: «О Хайкъар, æз хæссын стырдæр циндзинад, амонд æмæ æхцондзинад!»
25 Æмæ йын Хайкъар загъта: «Цы хабар дæ, Абу Самик?» Æмæ йын радзырдта фараоны хабар райдианæй кæронмæ. Стæй йæ акодта æмæ паддзахмæ бацыд.
26 Паддзах æм куы бакаст, уæд федта, йæ сæрыхъуынтæ хъæддаг сырдты хуызæн даргъ кæй фесты, йæ ныхтæ цæргæсы дзæнтау кæй фесты, йæ буар сыджытæй чъизи кæй у + . йæ цæсгомы хуыз аивта æмæ æрбайсæфт æмæ ныр уыд æртæхы хуызæн.
27 Паддзах æй куы ауыдта, уæд ын фæхъыг кодта, уайтагъд сыстад, ныхъхъæбыс ын кодта, ныхъхъæбыс ын кодта, ныккуыдта йыл æмæ загъта: „Табу Хуыцауæн! чи дæ æркодта мæнмæ».
28 Уæд ын йæ зæрдæ бафидар кодта + . Æмæ йын йæ уæлæдарæс ралыг кодта, æмæ йæ кардæйдзагæн йæ уæлæ скодта, æмæ йын тынг фæлмæнзæрдæ уыди, стыр хъæздыгдзинæдтæ йын радта, æмæ Хайкъары æнцойад скодта.
29 Уæд Хайкъар паддзахæн загъта: „Мæ буц хицау, æнустæм цæрæд! Уыдон уæнт дунейы сывæллæтты митæ. Æз æрæвæрдтон пальмæбæлас, цæмæй йыл æнцой кæнон, æмæ уый йæхи æруагъта æмæ мæ ныппæрста.
30 Фæлæ, о мæ Хицау! æз дæ разы куы фæзындтæн, уæд дæ ма æфхæрæд! Æмæ йын паддзах загъта: — Арфæгонд уæд Хуыцау, кæцы дын равдыста фæлмæнзæрдæдзинад, кæй базыдта дæ фыдракæнд, æмæ дæ фервæзын кодта æмæ дæ фервæзын кодта марынæй.
31 Фæлæ хъарм ваннæмæ ацу, дæ сæр ныссæрф, дæ ныхтæ лыг кæн, дæ дарæс раив æмæ цыппор боны дæргъы дæхи ирхæфс, цæмæй дæхицæн хорздзинад аразай, дæ уавæр æмæ дæ цæсгом фæхуыздæр уа гæнæн ис æмæ дæм æрыздæха.
32 Уæд паддзах йæ зынаргъ дарæс ралыг кодта æмæ йæ Хайкъарыл скодта, Хайкъар бузныг загъта Хуыцауæн æмæ паддзахæн йæ сæр ныллæг акодта, æмæ йæ хæдзармæ ацыд цинæйдзаг æмæ амондджынæй, Иунæг Стыр Хуыцауæн кад кæнгæйæ.
33 Йемæ цин кодтой йæ хæдзары адæм дæр, йе 'мбæлттæ дæр æмæ, удæгас кæй у, уый чи фехъуыста, уыдон дæр.

5-АГ СÆР

«Æмбисæндтæ»-йы дамгъæ æвдыст цæуы Ахикарæн. Лæппутæ цæргæстыл. Фыццаг "хæдтæхæгыл" балц. Египетмæ. Ахикар, зондджын адæймаг уæвгæйæ, ис юморы æнкъарæнтæ дæр. (27 стих).
1 Иосиф бакодта, паддзах ын куыд бафæдзæхста, афтæ æмæ цыппор боны æнцад бадт.
2 Уый фæстæ йæхиуыл скодта йæ рæсугъддæр дарæс æмæ бæхыл ацыд паддзахмæ, йæ цагъартæ йæ фæстæ æмæ йæ разæй, цин кодта æмæ цин кодта.
3 Фæлæ йæ хойы фырт Надан, цы 'рцыд, уый куы бамбæрста, уæд тас æмæ тас бацыд + , æмæ цы акодтаид, уый нал зыдта + .
4 Хайкъар уый куы федта, уæд паддзахы размæ бацыд æмæ йын салам радта, уый та йын салам радта æмæ йæ йæ фарсмæ æрбадын кодта æмæ йын загъта:
— О, мæ уарзон Хайкъар! æркæс ацы фыстæджытæм, кæцытæ нын æрбарвыста Египеты паддзах, куы фехъуыста, дæ амардтой, уый фæстæ.
5 Уыдон нæ смæсты кодтой æмæ ныл фæуæлахиз сты, æмæ нæ бæстæйы адæмæй бирæтæ алыгъдысты Египетмæ, Египеты паддзах нын цы хъалонтæ домдта, уыдонæй тæрсгæйæ + .
6 Уæд Хайкъар райста фыстæг æмæ йæ бакаст æмæ йын йæ мидис бамбæрста.
7 Уый фæстæ загъта паддзахæн. „Ма смæсты у, мæ буц хицау! Æз ацæудзынæн Египетмæ, æмæ фараонæн дзуаппытæ ратдзынæн, равдисдзынæн ын ацы фыстæг, хъалонты тыххæй йын дзуапп ратдзынæн, æмæ, чи алыгъд, уыдоны се 'ппæты дæр фæстæмæ арвитдзынæн; æмæ дын де знæгты æфсæрмы кæндзынæн Уæлдæр Хуыцауы æххуысæй æмæ дæ паддзахады амондæн».
8 Паддзах Хайкъарæй уыцы ныхас куы фехъуыста, уæд тынг цин кодта, йæ зæрдæ ныккæрзыдта æмæ йын йæ хорзæх равдыста.
9 Æмæ Хайкар паддзахæн загъта: «Цыппор боны мын ратт, цæмæй ацы фарста ахъуыды кæнон æмæ йæ аиуварс кæнон». Æмæ паддзах уый бар радта.
10 Æмæ Хайкъар йæ хæдзармæ ацыд, æмæ цуанæттæн бафæдзæхста, цæмæй йын дыууæ цæргæсы æрцахсой, æмæ сæ уыдон æрцахстой æмæ йæм сæ æрбахастой, æмæ йын бæндæнтæ уæйгæнджытæн бафæдзæхста, цæмæй йын дыууæ хъæбæрхорæй уæй кæной, алчидæр дзы дыууæ мин фæткъуыйы дæргъæн, æмæ хъæддæсныты æрбакæнын кодта æмæ сын бафæдзæхста дыууæ стыр къæбицы саразын, æмæ афтæ бакодтой.
11 Уый фæстæ ракодта дыууæ гыццыл лæппуйы æмæ-иу алы бон дæр арвыста уæрыччытæ, хæрын кодта цæргæстæ æмæ лæппынты, лæппуты-иу цæргætты фæдыл абадын кодта, стæй-иу сæ фидар бабаста æмæ-иу сæ къæхты бынмæ бабаста бæндæн цæргæстæй, æмæ сæ алы бон дæр лыстæггай

уæлæмæ атæхæнт, дæс æлхъывдады дæрддзæгмæ, цалынмæ ахуыр нæ фæуой æмæ ахуыргонд ыл; æмæ схызтысты бæндæны дæргъæй, цалынмæ арвмæ нæ бахæццæ сты, уæдмæ; лæппутæ сæ уæхсчытыл лæугæйæ. Стæй сæ йæхимæ æрбакодта.

12 Æмæ Хайкъар куы федта, йæ фæндон кæй сæххæст, уæд лæппутæн бафæдзæхста, цæмæй сæ уæлæмæ куы ахæссой, уæд хъæр кæной:

13 „Æрхæссут нын æлыг æмæ дур, цæмæй паддзах фараонæн фидар саразæм, уымæн æмæ дзæгъæлы стæм“.

14 Æмæ Хайкъар никуы фæци сæ ахуыр кæнын æмæ сæ ахуыр кæнын, цалынмæ уыдон нæ баххæсыдысты æппæты хуыздæр дæсныдзинадмæ.

15 Уый фæстæ сæ ныууагъта паддзахмæ æмæ йын загъта: „О мæ буц хицау! куыст дæ фæндонмæ гæсгæ фæци. Сыст мемæ, цæмæй дын равдисон диссаг».

16 Уæд паддзах сыстад æмæ æрбадт Хайкъаримæ æмæ ацыд уæрæх ранмæ æмæ арвыста цæргæстæ æмæ лæппуты æрбакæнынмæ, æмæ сæ Хайкъа бабаста æмæ сæ уæлдæфмæ рауагъта бæндæнты дæргъмæ, æмæ уыдон хъæр кæнын райдыдтой уый сæ ахуыр кодта. Стæй сæ йæхимæ æрбакодта æмæ сæ сæ бынæтты æрæвæрдта.

17 Паддзах æмæ йемæ чи уыд, уыдон дисы бафтыдысты, æмæ паддзах Хайкъарæн йæ цæстыты æхсæн ныхъхъæбыс кодта æмæ йын загъта: «Фарнæй ацæу, мæ уарзон! О, мæ паддзахады сæрыстырдзинад! Египетмæ ацæуын æмæ фараоны фарстатæн дзуапп раттын æмæ йыл Иунæг Стыр Хуыцауы тыхæй фæуæлахиз уæвын».

18 Уый фæстæ йын хæрзбон загъта, йе ’фсæдтимæ, йе ’фсæдтимæ, лæппутимæ æмæ цæргæсытимæ ацыд Египеты цæрæнбынæттæм + . æмæ куы бахæццæ, уæд паддзахы бæстæйы ’рдæм фæзылд.

19 Египеты адæм куы базыдтой, Сеннахирим йæ сусæг уынаффæгæнæгæй кæй арвыста, цæмæй фараонимæ ныхас кодтаид æмæ йын дзуапп радтаид, уæд уыцы хабар фехъусын кодтой паддзах фараонмæ, æмæ уый йæ сусæг уынаффæгæнджыты арвыста, цæмæй йæ йæ размæ æрбакодтаиккой .

20 Иосиф бацыд фараонмæ æмæ йын бакуывта, паддзæхтæн куыд æмбæлы, афтæ + .

21 Иосиф ын загъта: „О мæ буц хицау, паддзах! Паддзах Сеннахирим дын арфæ кæны бирæ фарнимæ, хъаруйæ æмæ кадæй.

22 Æмæ мæ, йæ цагъартæй дæн, арвыста, цæмæй дын дæ фарстатæн дзуапп раттон æмæ дæ цыдæриддæр фæнды, уый сæххæст кæнон, уымæн æмæ ды арвыстай мæ буц хицау паддзахæй ахæм адæймаджы агурынмæ, æмæ дын мæсыджы ’хсæн мæсыг сараздзæн арв æмæ зæхх.

23 Иунæг Стыр Хуыцауы æхххуысæй æмæ дæ кадджын хорзæхæй æмæ мæ буц хицау паддзахы хъаруйæ дын сараздзынæн, куыд дæ фæнды, афтæ + .

24 Фæлæ, о мæ буц хицау, паддзах! цы загътай дзы Египеты хъалонты тыххæй æртæ азы дæргъы — ныр паддзахады фидардзинад у карз рæстдзинад, æмæ кæд ды фæуæлахиз уай æмæ дын мæ къух дзуапп раттынмæ нæ арæхса, уæд дын мæ буц хицау паддзах æрвитдзæн хъалонтæ, кæцыты кой скодтай.

25 Æмæ дын дæ фарстатæн дзуапп куы раттон, уæд дын баззайдзæн, цыдæриддæр загътай, уый мæ буц хицау паддзахмæ арвитын».

26 Фараон уыцы ныхæстæ куы фехъуыста, уæд дисы бафтыд æмæ бамбæрста йе ’взаг куыд сæрибар æмæ куыд аив дзырдта, ууыл.

27 Æмæ йын паддзах фараон загъта: „Адæймаг! дæ ном куыд у?» Уый йын загъта: «Дæ лæггадгæнæг у Авикъам, æз та дæн паддзах Сеннахиримы мæлдзыгтæй».

28 Æмæ йын фараон загъта: „Дæ буц хицау дæуæй кадджындæр ничи уыд, æмæ мын гыццыл мæлдзыг рарвыста, цæмæй мын дзуапп ратта æмæ мемæ ныхас кæна?“

29 Æмæ йын Хайкъар загъта: „О, мæ буц хицау, паддзах! Æз фæнды Уæлдæр Хуыцауæй, цæмæй æххæст кæнон, цы дæ фæнды, уый, уымæн æмæ Хуыцау лæмæгътимæ ис, цæмæй тыхджынты æфсæрмы кæна».

30 Уæд фараон бардзырд радта, цæмæй Авикъамæн цæрæнбынат бацæттæ кодтаиккой, хæринаг, нозт æмæ, цыдæриддæр æй хъуыд, уый йын радтаиккой + .

31 Куы фæцис, уæд æртæ боны фæстæ фараон йæхиуыл скодта сырх æмæ сырх дарæс æмæ æрбадт йæ паддзахбадæныл, йæ паддзахбадæны æппæт æлдартæ æмæ хицæуттæ лæууыдысты сæ къухтæ æрæвæрдæй, сæ къæхтæ кæрæдзимæ æнгом æмæ сæ сæртæ æркъул кодтой.

32 Æмæ фараон арвыста Авикъамы æрбакæнынмæ, æмæ йæм куы бацыд, уæд ын йæ разы ныллæг акуывта æмæ йын йæ разы зæххæн ныхъхъæбыс кодта.

33 Æмæ йын паддзах фараон загъта: „О Авикъам, æз кæй хуызæн дæн? æмæ мæ паддзахады æлдæрттæ, кæй хуызæн сты?»

34 Æмæ йын Хайкар загъта: «О, мæ буц хицау, хæстæг, ды дæ дзуар Белы хуызæн, æмæ дæ паддзахады æлдартæ сты йæ лæггадгæнджыты хуызæн».

35 Йесо йын загъта: „Ацу æмæ райсом ардæм æрбаздæх“. Уæдæ Хайкъар ацыд, паддзах фараон ын куыд бафæдзæхста, афтæ.

36 Дыккаг бон Хайкар бацыд фараонмæ, бакуывта æмæ паддзахы раз æрлæууыд + . Æмæ фараоныл уыди сырх дарæс, æлдартæ та — урс дарæсы.

37 Æмæ йын фараон загъта: «О, Авикъам, æз кæй хуызæн дæн? æмæ мæ паддзахады æлдæрттæ, кæй хуызæн сты?»

38 Æмæ йын Авикъам загъта: „О мæ буц хицау! ды дæ хуры хуызæн, дæ лæггадгæнджытæ та сты йæ тынты хуызæн». Фараон ын загъта: «Ацу дæ хæдзармæ æмæ райсом ардæм æрбацу».

39 Уæд фараон бафæдзæхста йæ галуанæн сыгъдæг урс дарæс скæнын, æмæ фараон скодта уыдоны хуызæн дарæсы æмæ æрбадт йæ паддзахбадæныл,

æмæ сын бафæдзæхста, цæмæй æрбахæссой Хайкъары. Æмæ бацыд æмæ йæ разы æрбадт.
40 Æмæ йын фараон загъта: „О Авикъам, æз кæй хуызæн дæн? æмæ мæ уæздæттæ, кæй хуызæн сты?»
41 Æмæ йын Авикъам загъта: „О, мæ буц хицау! ды дæ мæйы хуызæн, дæ æлдæрттæ та сты планетæтæ æмæ стъалыты хуызæн. Фараон ын загъта: «Ацу æмæ райсом ам уыдзынæ».
42 Уæд фараон йæ лæггадгæнджытæн бафæдзæхста алыгъуызон дарæс скæнын, фараон та йæ уæлæ сырх бархат дарæс æмæ йæ паддзахбадæныл æрбадт æмæ сын бафæдзæхста, цæмæй Авикъамы æрбакæной. Æмæ бацыд æмæ йæ разы ныллæг акуывта.
43 Æмæ загъта: „О Авикъам, æз кæй хуызæн дæн? æмæ ме 'фсæдтæ, кæй хуызæн сты?» Æмæ загъта: „О, мæ буц хицау! ды дæ апрелы мæйы хуызæн, æмæ де 'фсæдтæ сты йæ дидинæгты хуызæн».
44 Паддзах уый куы фехъуыста, уæд тынг бацин кодта æмæ загъта: „О Авикъам! фыццаг хатт мæ абæрæг кодтай дзуар Белимæ, мæ æлдæртты та — йæ лæггадгæнджытимæ.
45 Дыккаг хатт та мæ абарстай хуримæ, мæ уæздан адæмы та хуры тынтимæ + .
46 Æртыккаг хатт та мæ абарстай мæйимæ, мæ уæздæтты та — планетæтæ æмæ стъалытимæ.
47 Цыппæрæм хатт та мæ абарстай апрелы мæйимæ, мæ æлдæртты та йæ дидинджытимæ. Фæлæ ныр, о Абикъам! зæгъ-ма мын, де буц хицау, паддзах Сеннахирим, уый кæмæ у?» æмæ йæ æлдæрттæ, кæй хуызæн сты?»
48 Æмæ Хайкъар хъæрæй ныхъхъæр кодта æмæ загъта: «Мæ буц хицау паддзахы кой кæнын æмæ ды дæ паддзахбадæныл бадтæ». Фæлæ слæууу, æмæ дын зæгъон, мæ буц хицау паддзах кæй хуызæн у æмæ йæ æлдæрттæ кæй хуызæн сты».
49 Фараон дисы бафтыдта, куыд сæрибарæй дзырдта æмæ куыд ныфсджынæй дзуапп лæвæрдта, ууыл. Уæд фараон йæ паддзахбадæнæй сыстад æмæ æрлæууыд Хайкъары раз æмæ йын загъта: «Зæгъ мын ныр, цæмæй базонон, дæ хицау паддзах æмæ йæ æлдæрттæ кæй хуызæн сты».
50 Æмæ йын Хайкъар загъта: «Мæ хицау у уæларвон Хуыцау, йæ уæздан лæгтæ сты арвæрттывд æмæ æрвнæрд, æмæ йæ куы фæнда, уæд дымгæтæ ныууары æмæ къæвда уары».
51 Æмæ бардзырд дætты æрвнæрдæн, æмæ æрттивы æмæ уары, æмæ хуры æрцахсы, æмæ йæ рухс нæ дætты, мæй æмæ стъалытæ, æмæ зилгæ нал кæнынц.
52 Æмæ бардзырд дætты тыхдымгæйæн, æмæ уый дымгæ кæны, къæвда уары, æмæ апрелы ныццæвы æмæ йын йæ дидинæгтæ æмæ йæ хæдзæрттæ ныппырх кæны».
53 Фараон уыцы ныхæстæ куы фехъуыста, уæд тынг бамбæрста, тынг смæсты æмæ йын загъта: „Адæймаг! зæгъ мын æцæгдзинад, æмæ мын фехъусын кæн, чи дæ æцæгæйдæр.
54 Æмæ йын загъта æцæгдзинад. — Æз дæн писыр Хайкар, паддзах Сеннахиримы сусæг уынаффæгæнджытæй стырдæр, æз дæн йæ визир æмæ йæ паддзахады хицау æмæ йæ канцлер.
55 Йесо йын загъта: „Ацы ныхасæй æцæгдзинад загътай. Фæлæ мах фехъуыстам Хайкъары тыххæй, паддзах Сеннахирим æй кæй амардта, фæлæ ды цыма удæгас æмæ дзæбæх дæ.
56 Æмæ йын Хайкар загъта: «О, афтæ уыди, фæлæ табу Хуыцауæн, чи зоны, цы ис æмбæхст, уымæн æмæ мæ буц хицау паддзах бардзырд радта, цæмæй мæ амардтаиккой, æмæ мын бауæндыд æгъатыр адæмы ныхасыл, фæлæ йын Хицау фервæзын кодта æз, æмæ амондджын у, йæ зæрдæ Йыл чи дары, уый».
57 Æмæ фараон Хайкарæн загъта: «Ацу æмæ райсом ам æрцæу æмæ мын зæгъ, мæ уæздантæй æмæ мæ паддзахады æмæ мæ бæстæйы адæмæй кæй никуы фехъуыстон, ахæм ныхас».

6-АГ СÆР

Хъæлдзæгдзинад æнтысы. Ахикар дзуапп дætты фараоны алы фарстæн дæр. Цæргæсыл лæппутæ сты боны кульминаци. Зонд, кæцы афтæ арæх нæ вæййы рагон Фыстыты, æргомгонд цæуы 34-45 стихты.
1 Æмæ Хайкъар бацыд йæ хæдзармæ æмæ ныффыста фыстæг, афтæ:
2 Ассирийы паддзах Сеннахиримæй. Ниневи та Египеты паддзах фараонæн.
3 „Фарн дын уæд, ме 'фсымæр! æмæ дын цы фехъусын кæнæм, уый у, æмæ æфсымæр хъæуы йе фсымæры, æмæ кæрæдзийы паддзæхтæ, æмæ мæ ныфс ис, ды мын æфстау кæй ратдзынæ 900 таланты сызгъæрин, уымæн æмæ мæ хъæуы хæринагæн æфсæддонтæй иуæй-иутæ, цæмæй сыл æй бахардз кæнон. Æмæ дын æй чысыл фæстæдæр æрвитдзынæн».
4 Уый фæстæ гæххæтт æрфæлдæхта æмæ йæ дыккаг бон радта фараонмæ.
5 Йесо уый куы федта, уæд дисы бафтыд æмæ йын загъта: „Ацы æвзагыл æз никуы никæмæй фехъуыстон".
6 Уæд ын Хайкар загъта: «Æцæгæйдæр, уый у хæс, кæцы ды хæсджын дæ мæ буц хицау паддзахæй».
7 Æмæ фараон уыцы хъуыддагыл сразы æмæ загъта: «О Хайкар, дæу хуызæн сты, паддзæхтæн рæстзæрдæйæ чи лæггад кæны, уыдон.
8 Арфæгонд уæд Хуыцау, кæцы дæ скодта æххæст зондæй æмæ дæ срæсугъд кодта философийæ æмæ зонындзинæдтæй.
9 Æмæ ныр, о Хайкъар, баззад дæуæй цы курæм, уый, æмæ йæ арв æмæ зæххы æхсæн мæсыджы хуызæн саразай».
10 Уæд Хайкъар загъта: «Хъусын у коммæ кæсын». Æз дын сараздзынæн мæсыг дæ фæндонмæ гæсгæ æмæ дæ равзæрстмæ гæсгæ; фæлæ, мæ буц хицау, æз нын цæттæ кæнын æфсæйнаг, дур, æлыг æмæ кусæг адæм, æмæ мын ис дæсны араздзжытæ, кæцытæ дын сараздзысты, куыд дæ фæнды, афтæ».
11 Æмæ йын паддзах æппæт уыдæттæ дæр бацæттæ кодта, æмæ ацыдысты уæрæх бынатмæ; æмæ йæм

бацыдысты Хайкъар æмæ йæ лæппутæ, æмæ йемæ акодта цæргæстæ æмæ фæсивæды; æмæ паддзах æмæ йæ æлдæрттæ иууылдæр ацыдысты æмæ æнæхъæн горæт æрæмбырд сты, цæмæй феной, Хайкъар цы бакæндзæн, уый.
12 Уæд Хайкъар цæргæстæ рауагъта къутæртæй, фæсивæды сæ уæхсчытыл абаста, бæндæнтæ цæргæстæн сæ къæхтæм абаста æмæ сæ уæлдæфмæ ауагъта. Æмæ атахтысты уæлæмæ, цалынмæ арв æмæ зæххы æхсæн баззадысты, уæдмæ.
13 Æмæ лæппутæ хъæр кæнын райдыдтой: „Æрхæссут къæбæртæ, æрхæссут æлыг, цæмæй саразæм паддзахы мæсыг, уымæн æмæ дзæгъæлы лæууæм!“.
14 Адæм дисы бафтыдысты, дисы бафтыдысты. Æмæ дисы бафтыдысты паддзах æмæ йæ æлдæрттæ.
15 Æмæ Хайкъар æмæ йæ лæггадгæнджытæ кусджыты цæгъдын райдыдтой, æмæ паддзахы æфсæдтыл хъæр кодтой, зæгъгæ, дæсны кусджытæн сæ цы фæнды, уый æрбахæсс æмæ сæ сæ куыстæй ма хъыгдар.
16 Æмæ йын паддзах загъта: „Ды сæрныллæг дæ. чи ахæсдзæн ахæм дæрддзæгмæ исты?»
17 Æмæ йын Хайкъар загъта: „О, мæ буц хицау! уæлдæфы мæсыг куыд саразæм? æмæ мæ бардуаг паддзах ам куы уаид, уæд иу бонмæ цалдæр мæсыджы сарæзтаид».
18 Фараон ын загъта: „Ацу, Хайкар, дæ хæдзармæ æмæ баулæф, уымæн æмæ мæсыг аразын ныууагътам, райсом та мæм æрбацу“.
19 Уæд Хайкар йæ хæдзармæ ацыд æмæ дыккаг бон фараонмæ æрбацыд. Æмæ фараон загъта: «О Хайкъар, цы хабар ис дæ хицауы бæхы тыххæй? уымæн æмæ Ассири æмæ Ниневийы зæххыл куы вæййы, æмæ йын нæ галтæ йæ хъæлæс куы фехъусынц, уæд сæ лæппынтæ ныууадзынц».
20 Хайкар уыцы ныхас куы фехъуыста, уæд ацыд æмæ райста саг, бабаста йæ æмæ йæ тыхджынæй ныццавта, цалынмæ йæ египетæгтæ нæ фехъуыстой, уæдмæ, æмæ ацыдысты æмæ паддзахæн фехъусын кодтой.
21 Фараон арвыста Хайкармæ æрбакæнынмæ æмæ йын загъта: «О Хайкъар, уыцы æнæдзургæ сырды цæмæн цæгъдыс æмæ цæмæн цæгъдыс?»
22 Æмæ йын Хайкъар загъта: «Мæ буц хицау, паддзах! æцæгæйдæр, уый мын сарæзта æгад митæ, æмæ йæ аккаг у ацы ныццæвын æмæ ныццæвын, уымæн æмæ мын мæ хицау паддзах Сеннахирим радта хорз æфсæндзых, æмæ йын уыд тыхджын æцæг хъæлæс æмæ зыдта бон æмæ æхсæвы сахаттæ.
23 Æмæ уыцы æхсæв саг сыстад, йæ сæр ын ныссагъта æмæ ацыд, æмæ йæ уыцы митæй æз æфхæрдтон».
24 Æмæ йын фараон загъта: «О Хайкар, æз æппæт уыдæттæй уынын, ды кæй базæронд дæ æмæ дæ лæггадгæнæг кæй дæ, уымæн æмæ Египет æмæ Ниневийы ’хсæн ис ссæдз аст парасанджы, æмæ куыд ацыд æмæ ацы æхсæв куыд ныццавта дæ лæппуйы сæр æмæ фæстæмæ æрбаздæх?»
25 Æмæ йын Хайкъар загъта: „О, мæ буц хицау! кæд Египет æмæ Ниневийы ’хсæн ахæм дæрддзæг уыд, уæд дæ бæхтæ куыд хъуамæ фехъуыстаиккой, мæ буц хицау паддзахы бæх куы ныккæрзы æмæ йæ лæппынтæ куы æппары, уæд? æмæ бæхы хъæлæс Египетмæ куыд хъуыстаид?»
26 Фараон уый куы фехъуыста, уæд бамбæрста, Хайкар ын йæ фарстатæн дзуапп кæй радта.
27 Фараон загъта: «О Хайкар, мæн фæнды, цæмæй мын денджызы хуырæй бæндæнтæ саразай».
28 Æмæ йын Хайкар загъта: «О, мæ буц хицау, паддзах!
29 Уæд Хайкъар ацыд хæдзары фæстаг фарсмæ æмæ денджызы æнæфснайд былгæрон дзыхъхъытæ ныссагъта, йæ къухмæ райста иу къух хуыр, денджызы хуыр, æмæ хур куы скаст, уæд дзыхъхъытæм бацыд, æмæ дзыхъхъытæм бацыд хуыр хуры бын, цалынмæ цыма бæндæнты хуызæн æфснайд нæ сси, уыйау.
30 Æмæ Хайкъар загъта: «Дæ лæггадгæнджытæн бафæдзæхс, цæмæй райсой ацы бæндæнтæ, æмæ дæ куы бафæнда, уæд дын æз ахæм бæндæнтæ æрцæттæ кæндзынæн».
31 Фараон загъта: «О, Хайкар, ам нын ис æфснайæн дур, æмæ ныппырх, æмæ мæ фæнды, цæмæй йæ ныффидар кæнай».
32 Уæд æм Хайкъар æркаст æмæ ссардта æндæр дур.
33 Æмæ фараонæн загъта: „О, мæ буц хицау! Æз дæн æцæгæлон: æмæ мæм хуыйæн кусæнгарз нæй.
34 Фæлæ мæ фæнды, цæмæй дæ иузæрдион къахыдарæсгæнджытæн бафæдзæхсай, цæмæй ацы дурæй æхсæнтæ лыг кæной, цæмæй æз уыцы æфснайæн дур æрцæттæ кæнон».
35 Уæд фараон æмæ йе ’ппæт хицæуттæ дæр худтысты + . Æмæ загъта: «Арфæгонд уæд Иунæг Стыр Хуыцау, уыцы зонд æмæ зонындзинæдтæ дын чи радта, уый».
36 Фараон куы федта, Хайкар ыл кæй фæуæлахиз æмæ йын йæ дзуаппытæ кæй радта, уæд уайтагъд ныццин кодта æмæ сын бафæдзæхста, цæмæй йын æртæ азы хъалон æрæмбырд кæной æмæ сæ Хайкъармæ æрбахæссой.
37 Æмæ йын йæ уæлæдарæс ралыг кодта æмæ сæ Хайкъарыл, йе ’фсæддонтыл æмæ йæ лæггадгæнджытыл скодта + , стæй йын йæ фæндаджы хæрдзтæ радта + .
38 Æмæ йын загъта: „Ацу фарнимæ, о йæ хицауы хъару æмæ йæ дохтырты сæрыстырдзинад! дæ хуызæн султантæй исчи ис? салам ратт дæ буц хицау паддзах Сеннахиримæн æмæ йын зæгъ, лæвæрттæ йын куыд æрвыстам, уымæн æмæ паддзæхтæ гыццылæй райгонд сты».
39 Уæд Хайкар сыстад, паддзах фараонæн йæ къухтæ ныхъхъæбыс кодта, йæ разы зæххыл ныхъхъæбыс кодта, стæй йын йæ хæзнадоны хъæздыгдзинад æмæ хъæздыгдзинад ракуырдта æмæ йын загъта: „О, мæ буц хицау! Мæн дæ фæнды, цæмæй нæ æмбæстæгтæй иу дæр маувал баззайа Египеты».

40 Фараон сыстад æмæ арвыста хъусынгæнджыты, цæмæй Египеты уынгты фехъусын кодтаиккой, цæмæй Ассирийы æмæ Ниневийы адæмæй иу дæр мауал баззайа Египеты зæххыл, фæлæ Хайкъаримæ ацæуой + .
41 Уæд Хайкар ацыд æмæ паддзах фараонæн хæрзæбон загъта æмæ ацыд Ассирийы зæхх æмæ Ниневи агурынмæ. æмæ йæм уыд цасдæр хæзнатæ æмæ бирæ мулк.
42 Паддзах Сеннахириммæ куы фехъуыстой хабар, Хайкар æрцæуы, зæгъгæ, уæд йæ размæ рацыд æмæ йыл тынг бацин кодта, тынг цин кодта, ныхъхъæбыс ын кодта, ныхъхъæбыс ын кодта æмæ йын загъта: „Æгас цу! ме фсымæр Хайкъар, мæ паддзахады тых æмæ мæ паддзахады сæрыстырдзинад.
43 Кур мæнæй, цы дæ фæнды, кæд дæ мæ паддзахады æмæ мæ исбонæн йе ’рдæг фæнда, уæддæр».
44 Уæд ын Хайкъар загъта: «О, мæ буц хицау, паддзах, æнустæм цæр! Дæ хорзæх равдис, мæ буц хицау, паддзах! мæ бæсты Абу Самикъæн, уымæн æмæ мæ цард уыд Хуыцауы æмæ йæхи къухты».
45 Уæд паддзах Сеннахирим загъта: „Кадджын дын уæд, мæ уарзон Хайкар! Æз скæндзынæн Абу Самикы станцæ мæ сусæг уынаффæгæнджытæй æмæ мæ уарзондæртæй бæрзонддæр.
46 Паддзах æй фæрсын райдыдта, фараонимæ фыццаг хатт куы ’рцыд, уæдæй фараонмæ куы ацыд, уæдæй фараонмæ куыд цæры, æмæ йын йæ алы фарстайæн дæр дзуапп куыд радта, хъалонтæ йын куыд иста, стæй йын цы фидыдтой, уый дарæс æмæ лæвæрттæй.
47 Паддзах Сеннахирим тынг бацин кодта æмæ Хайкарæн загъта: «Ацы хъалонæй дæ цы хъæуы, уый райс, уымæн æмæ дын æппæт дæр дæ къухы ис».
48 Æмæ Хайкъар загъта: «Паддзах æнустæм цæрæд! Æз ницы бæллын, æрмæстдæр мæ бардуаг паддзахы æдасдзинад æмæ йæ стырдзинады дарддæрдзинад.
49 О мæ буц хицау! цы бакæнон хъæздыгдзинад æмæ йæ хуызæттæй? фæлæ мын кæд хорздзинад равдисай, уæд мын ратт мæ хойы фырт Наданы, цæмæй йын æз бафидон, цы мын сарæзта, уый тыххæй, æмæ мын йæ туг ратт æмæ мæ æнæаххосæй нымай».
50 Æмæ йын паддзах Сеннахирим загъта: «Айс æй, дæуæн æй радтон». Æмæ Хайкъар Наданы, йæ хойы фырты, æрцахста йæ къухтæ æфсæйнаг рæхыстæй æмæ йæ акодта йæ цæрæнуатмæ, йæ къæхтыл ын уæззау рæхыс æрæвæрдта æмæ йæ æнгом æфсæнæй бабаста, афтæмæй йæ куы сбаста, уæд æй ныппæрста талынг уатмæ, æнцойгæнæн бынаты фарсмæ, æмæ йæ хъахъхъæнæгæй снысан кодта Навухалы, цæмæй йын алы хатт дæр радтаид дзул æмæ гыццыл дон бон.

7-АГ СÆР

Ахикары æмбисæндтæ, кæцыты уый йæ фыдыфсымæры фырты ахуыр кæронмæ ахæццæ кæны. Диссаджы æмбисондтæ. Ахикар лæппуйы хоны нывæфтыд нæмттæй. Ам фæцис Ахикары хабар.

1 Æмæ-иу Хайкъар куы цыд, уæд-иу куы цыд, уæд-иу йæ хойы фырт Наданæн уайдзæф кодта, зонджынæй йын дзырдта:
2 „О Надан, мæ лæппу! Æз дын сарæзтон æппæт хорз æмæ хæларзæрдæ æмæ мын уый тыххæй бафыстай æгад æмæ æвзæр æмæ марындзинадæй.
3 „О, мæ фырт! æмбисæндты афтæ фæзæгъынц: Йæ хъусæй чи нæ хъусы, уый йæ риуы æфсæнттæй хъусын кæндзысты».
4 Æмæ Надан загъта: «Цæмæн мæм мæсты кæныс?»
5 Æмæ йын Хайкъар загъта: «Уымæн æмæ дæ æз схъомыл кодтон, ахуыр дæ кодтон, радтон дын кад æмæ кад æмæ дæ стыр кодтон, æмæ дæ схъомыл кодтон хуыздæр хъомыладæй, æмæ дæ æрбадын кодтон мæ бынаты, цæмæй ды суай мæ бындар дунейы, æмæ мын ды амардтай æмæ мын мæ зианæй бафыстай.
6 Фæлæ Хицау зыдта, æз æнæраст кæй æрцыдтæн, æмæ мæ фервæзын кодта, ды мын цы товартæ æрæвæрдтай, уыдонæй, уымæн æмæ Хицау дзæбæх кæны ныппырхгонд зæрдæтæ æмæ хъыгдары хæлæггæнæг æмæ сæрыстыр адæмы.
7 О, мæ лæппу! ды мын уыдтæ, æфсæйнагыл куы ныццæвы, уæд æй чи ныццæвы, ахæм скорпионау.
8 О, мæ лæппу! ды дæ, æнæзондæн йæ уидæгтæ чи хордта, уыцы æхсæрдзæны хуызæн, æмæ мæм абон æфтауы, райсом та мæ уидæгты æмбæхсынц».
9 О, мæ лæппу! ды уыдтæ, йе ’мбал зымæджы уазал рæстæджы бæгънæгæй чи федта, уымæн; æмæ йыл уазал дон райста æмæ йæ ныккодта.
10 О, мæ лæппу! ды мын уыдтæ, дур чи райста æмæ йæ уæларвмæ чи ныппæрста, цæмæй дзы йæ Хицауы дуртæй ныццæва, ахæм адæймаг. Æмæ дур нæ ныццавта, æмæ фаг бæрзонд нæ хæццæ кодта, фæлæ аххос æмæ тæригъæды аххосаг сси.
11 О, мæ лæппу! куы мæ кад кодтаис æмæ мын кад кодтаис æмæ мын мæ ныхæстæм куы байхъуыстаис, уæд уыдаис мæ бындар æмæ паддзахиуæг кодтаис мæ паддзахадтыл.
12 О мæ фырт! зон, саг кæнæ хъуджы къæдзил дæс æлхъывдады дæргъæн куы уаид, уæд бæхы аргъмæ нæ бахæццæ уыдзæн, кæд æмæ æфсæйнаг хуызæн уаид, уæддæр.
13 О, мæ лæппу! Æз афтæ æнхъæлдтон, æмæ ды уыдзынæ мæ мæлæты бындар; ды та мæ амарынмæ хъавыдтæ дæ хæлæгдзинад æмæ дæ æнæфсармдзинадæй. Фæлæ мæ Хицау фервæзын кодта дæ хиндзинадæй.
14 О мæ фырт! ды мын уыдтæ, æхсæрдзæнып цы къæппæг æвæрд уыд, уый хуызæн, æмæ æрбацыд æрчъиаг æмæ йæ ссардта æвæрд. Æмæ зæрватыкк загъта къæппæгæн: «Цы кæныс ам?» Загъта къæппæг: «Æз ам кувын Хуыцаумæ».
15 Æмæ йæ æрчъиаг дæр бафарста: «Цавæр хъæдын хай дæ къухы ис?» Загъта къæппæг: «Уый у æрыгон æхсæрдзæн, кæцыйыл æз æнцой кæнын куывды рæстæг».

16 Зæрватыкк загъта: «Æмæ уый дæ дзыхы цы ис?» Загъта къæппæг: «Уый у дзул æмæ хæринæгтæ, кæцытæ æз хæссын æппæт æххормаг æмæ мæгуыртæн, кæцытæ мæм æрбацæуынц».
17 Уæйыг загъта: «Уæдæ мæ бон у рацæуын æмæ бахæрын, уымæн æмæ æххормаг дæн?» Æмæ йын къæппæг загъта: «Рацу размæ». Æмæ æрчъиаг æрбацыд, цæмæй йæ бахæра.
18 Фæлæ къæппæг æрбагæпп кодта æмæ уæйыджы йæ риуæй æрцахста.
19 Æмæ æрчъиаг дзуапп радта къæппæгæн: «Кæд уый у дæ дзул æххормагæн, уæд дын Хуыцау нæ райсдзæн дæ хæрзгæнæг æмæ дæ хорз хъуыддæгтæ.
20 Æмæ кæд афтæ у ком дарын æмæ дæ куывдтытæ, уæд дын Хуыцау нæ райсдзæн нæдæр дæ ком, нæдæр дæ куывд, æмæ Хуыцау нæ сæххæст кæндзæн, цы дын хорз у, уый».
21 О, мæ лæппу! ды мын уыдтæ, хæрæгимæ чи хæлар кодта, ахæм домбай, æмæ хæрæг цасдæр рæстæг цыд домбайы раз; æмæ иу бон домбай хæрæгыл æрбагæпп кодта æмæ йæ бахордта.
22 О, мæ лæппу! ды мын уыдтæ, мæнæуы кæрдæджы хуызæн, уымæн æмæ ницы пайда у, фæлæ мæнæу хæлы æмæ йæ ныццæвы.
23 О, мæ лæппу! ды уыдтæ, дæс мæнæуы мæнæу чи байтыдта, ахæм адæймаджы хуызæн, æмæ хуымгæрдæны афон куы æрцыд, уæд сыстад æмæ йæ æркæрдта, æрæмбырд æй кодта, æрæмбырд æй кодта, æмæ йæ кæронмæ фæфыдæбон кодта, æмæ дзы рауад дæс барæнтæ, æмæ йын йæ хицау загъта: «О, æдзæллаг!.. ды нæ сырæзтæ æмæ нæ фæкъаддæр дæ».
24 О, мæ лæппу! ды мæнæн уыдтæ, хызмæ цы æрчъиаг баппæрстой, уый хуызæн, æмæ йæхи фервæзын кæнын нæ бафæрæзта, фæлæ æрчъитæм фæдзырдта, цæмæй сæ йемæ хызмæ баппара.
25 О мæ фырт! ды мын уыдтæ, уазал чи уыд æмæ дурынгæнæджы хæдзармæ йæхи бахъарм кæнынмæ чи бацыд, уыцы сагау.
26 Куы схъарм, уæд сæм хъæр кæнын байдыдта, æмæ йæ фæтардтой æмæ йæ ныццавтой, цæмæй сæ ма ныццæва.
27 О мæ фырт! ды мын уыдтæ, хæрзхъæд адæмимæ тæвд ваннæмæ чи бацыд, æмæ тæвд ваннæйæ куы рацыд, уæд дзы чъизи дзыхъхъ ауыдта æмæ дзы ныггуыпп кодта.
28 О мæ фырт! ды мын уыдтæ, нывондмæ фæндагыл йе 'мбæлттимæ чи баиу, æмæ йæхи фервæзын кæнын йæ бон чи нæ баци, уыцы куыдзы хуызæн.
29 О, мæ лæппу! йæ цуанæй цы саг нæ хæры, уый свæййы мæлдзыгæн хæринаг.
30 О мæ фырт! къух, кæцы нæ кусы æмæ нæ хуым кæны, æмæ (кæцы) у æнæфсис æмæ хинæйдзаг, йæ уæхскæй ныссæрфдзысты.
31 О мæ фырт! рухс кæм нæ зыны, уыцы цæст æй æрцахсдзысты æмæ йæ ралыг кæндзысты.
32 О, мæ лæппу! ды мын уыдтæ, йæ къалиутæ кæмæн лыг кодтой, ахæм бæласы хуызæн, æмæ сын уый загъта: «Мæнæй исты уæ къухты куы нæ уаид, уæд мæ ныккæнын уæ бон нæ бауыдаид».
33 О, мæ лæппу! ды дæ, цы сагæн загътой: «Ныууадз давын, цалынмæ дын сызгъæрин рæхыстæ нæ саразæм æмæ дын сæкæр æмæ миндалы нæ бахæрын кæнæм».
34 Æмæ загъта: «Мæ фыд æмæ мæ мады дæсныдзинад рох нæ кæнын».
35 О мæ фырт! ды уыдтæ, цæугæдоны астæу сындзджын къутæрыл чи бадт, ахæм калмы хуызæн, æмæ сæ иу æрчъиаг федта æмæ загъта: «Фыдбылыз фыдбылызыл, æмæ уыдонæй фыддæр чи у, уый сæ дыууæйы дæр æркæнæд».
36 Æмæ калм загъта уæйыгæн: «Цæрæнбонты цы уæрыччытæ, сæгътæ æмæ фыстæ бахордтай, уыдон сæ фыдæлтæм æмæ сæ ныййарджытæм раздахдзынæ æви нæ?»
37 Уæйыг загъта: «Нæ». Æмæ йын калм загъта: «Мæнмæ гæсгæ, ды дæ мæ фæстæ махæй æвзæрдæр».
38 О, мæ лæппу! Æз дын хæрзад хæринæгтæй бафсæстон, ды та мæ хус дзулæй нæ бафсæдтай.
39 О, мæ лæппу! Æз дын радтон сæкæрджын дон. нуазын æмæ хорз сироп, æмæ мын дон нуазынæн нæ радтай суадонæй.
40 О, мæ лæппу! Æз дæ ахуыр кодтон æмæ дæ схъомыл кодтон, ды та мын скъахтай æмбæхсæн бынат æмæ мæ бамбæхстай.
41 О, мæ лæппу! Æз дæ схъомыл кодтон хуыздæр хъомыладæй æмæ дæ сахуыр кодтон бæрзонд кедры хуызæн; æмæ мæ ды æрзылдтай æмæ мæ æркъул кодтай.
42 О, мæ лæппу! мæ зæрдæ дардтон, ды мын сараздзынæ фидаргонд мæсыг, цæмæй дзы æмбæхсон ме знæгтæй, æмæ мын ды сдæ зæххы арфы нығæды хуызæн; фæлæ мын Хицау фæтæригъæд кодта æмæ мæ фервæзын кодта дæ хиндзинадæй.
43 О, мæ лæппу! Æз дын хорзæй ракуырдтон, æмæ мын æвзæрдзинад æмæ æнæуынондзинадæй бафæдзæхстай, æмæ дын ныр дæ цæстытæ ралыг кæнын, сагæн хæринаг дын скæнын, де 'взаг дын ралыг кæнын, карды комæй дын дæ сæр ралыг кæнын; æмæ дын бафид дæ æлгъаг митæн».
44 Æмæ Надан йæ фыдыфсымæр Хайкъарæй уыцы ныхас куы фехъуыста, уæд загъта: «О, мæ фыдыфсымæр! дæ зонындзинæдтæм гæсгæ мын бакæн æмæ мын мæ тæригъæдтæ ныххатыр кæн, уымæн æмæ мæ хуызæн тæригъæд чи сарæзта, дæу хуызæн чи хатыр кæны?
45 Айс мæ, о мæ фыдыфсымæр! Ныр æз дæ хæдзары лæггад кæндзынæн, дæ бæхтæ дын æфснайдзынæн, дæ фосы æфсиртæ æфснайдзынæн, дæ фыстæ хиздзынæн, уымæн æмæ æз дæн фыдгæнæг, ды та рæстаг: æз дæн аххосджын, ды та хатыргæнæг».
46 Æмæ йын Хайкъар загъта: „О, мæ лæппу! ды дæ, доны был æнæдыргъ чи уыд, уыцы бæласы хуызæн, йæ хицау æй ныккæнынмæ хъавыд, æмæ йын уый загъта: «Акæн мæ æндæр ранмæ, æмæ кæд дыргъ нæ хæссын, уæд мæ ныккæн».

47 Æмæ йын йæ хицау загъта: «Ды доны был куы нæ хæссай, уæд дыргъ куыд хæсдзынæ, æндæр ран куы уай?»
48 О, мæ лæппу! цæргæсы зæронд хуыздæр у къæрныхы æвзонгæй.
49 О, мæ лæппу! загътой уæйыгæн: «Фысæй дæхи дард дар, сæ рыг дæ ма бахъыгдара». Æмæ уæйыг загъта: «Фысы æхсыры къæбæртæ мæ цæстытæн хорз сты».
50 О мæ лæппу! уæйыджы скъоламæ бакодтой, цæмæй кæсын сахуыр уа æмæ йын загътой: «Зæгъ А, Б». Уый загъта: «Уæрыкк æмæ куыдз мæ дзæнгæрæджы».
51 О мæ лæппу! хæрæджы фынгыл æрæвæрдтой æмæ ахауд, æмæ йæхи сыджыты æрзилын байдыдта æмæ дзы иу загъта, йæхи æрзилын кæнæд, уымæн æмæ йæ удыхъæд у, нæ аивдзæн.
52 О мæ лæппу! фидаргонд æрцыд ахæм ныхас: «Кæд дын лæппу райгуыра, уæд æй хон дæ фырт, æмæ кæд лæппу хъомыл кæнай, уæд æй хон дæ цагъар».
53 О мæ лæппу! хорздзинад чи аразы, уый хорзыл сæмбæлдзæн; æмæ æвзæрдзинад чи аразы, уый æмбæлдзæн æвзæрдзинадыл, уымæн æмæ Хицау адæймагæн йæ хъуыддæгтæм гæсгæ дзуапп дæтты.
54 О мæ лæппу! ацы ныхæстæй уæлдай ма дын цы зæгъон? уымæн æмæ Хицау зоны, цы ис æмбæхст, æмæ зоны сусæгдзинæдтæ æмæ сусæгдзинæдтæ.
55 Уый дын бафиддзæн æмæ тæрхон кæндзæн мæн æмæ дæуæн, æмæ дын бафиддзæн дæ æдзæрæг бынатмæ гæсгæ».
56 Æмæ Надан йæ фыдыфсымæр Хайкъарæй уыцы ныхас куы фехъуыста, уæд уайтагъд ныззылд æмæ сси æнæфснайд æхсæры хуызæн.
57 Æмæ йæ уæнгтæ, йæ къæхтæ, йæ къæхтæ æмæ йæ фарс ныссæстой, æмæ йæ гуыбын аскъуыд, йæ гуыбынтæ ныппырх сты, æмæ амард æмæ амард + .
58 Йæ фæстаг кæрон уыд сæфт, æмæ ацыд зындонмæ. Уымæн æмæ йе ’фсымæрæн дзыхъхъ чи скъахы, уый дзы бахаудзæн; æмæ дзы къæппæгтæ чи æвæры, уый дæр дзы бахаудзæн.
59 Афтæ æрцыд æмæ (цы) ссардтам Хайкъары аргъауы тыххæй, æмæ табу Хуыцауæн æнустæм. Аммен æмæ фарн.
60 Ацы хроникæ фæцис Хуыцауы æххуысæй, бæрзонд æй уæд! Оммен, Оммен, Оммен.